

HOOFDSTUK 21 ALLES WORDT NIEUW

Dag 1	<i>De vrouw, het kind en de draak</i> Openbaring 12
Dag 2	<i>Het grote oordeel</i> Openbaring 19 : 1 – 10 Openbaring 20 : 11 – 15
Dag 3	<i>Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde</i> Openbaring 21
Dag 4	<i>Alles wordt nieuw</i> Lesboek p. 88 t/m 91 Werkboek p. 42 & 43

Thema

Juich maar, zing maar. Alles wordt nieuw!

Algemene informatie

Doordat Openbaring vol symboliek en metaforen zit, is het niet altijd gemakkelijk te begrijpen. In de loop der jaren zijn er allerlei verschillende interpretaties ontstaan rondom de visioenen uit dit bijbelboek. Bewust besteden we geen aandacht aan verschillende visies die er onder christenen over de eindtijd zijn. We blijven dicht bij de bijbeltekst en staan erbij stil dat er voor kinderen van God een moeilijke tijd zal komen (dag 1), dat de bijbel spreekt over een oordeel (dag 2) en over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde (dag 3).

Wanneer je naar iets uitkijkt, heb je de neiging om erover te fantaseren. Het boek Openbaring is daar bij uitstek geschikt voor. Belangrijk hierbij is wel dat bijbelse gegevens hierin een plaats krijgen. Om die reden worden er uitstapjes gemaakt naar 1 Korintiërs 15 en 2 Tessalonicenzen 5.

Omdat Openbaring minder geschikt is om te vertellen, worden de verschillende bijbelgedeelten klassikaal gelezen.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- weten leerlingen wie bedoeld worden met vrouw, kind en draak;
- weten leerlingen dat de bijbel spreekt over een oordeel;
- weten de leerlingen dat Jezus gezegd heeft dat Hij terug zal komen;
- fantaseren leerlingen over hoe het zal zijn op de nieuwe aarde.

Memoriseertekst

'Ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbij, en de zee is er niet meer.

Toen zag ik de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, uit de hemel neerdalen, bij God vandaan. Ze was als een bruid die zich mooi heeft gemaakt voor haar man en hem opwacht.

Ik hoorde een luide stem vanaf de troon, die uitriep: 'Gods woonplaats is onder de mensen, Hij zal bij hen wonen. Zij zullen Zijn volken zijn en God zelf zal als hun God bij hen zijn. Hij zal alle tranen uit hun ogen wissen. Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij.'

Openbaring 21 : 1 - 4

Liederen

- Psalm 150: 1 & 2
- E&R 317 - Wij zullen opstaan
- Liedboek voor de kerken, Gezang 300 : 1, 4, 6/E&R 113 - Eens, als de bazuinen klinken
- Liedboek voor de kerken, Gezang 288 - Eens komt de grote zomer
- Liedboek voor de kerken, Gezang 231 : 3 & 4 - U, die als Heer der heerlijkheid
- Opwekking 585 - Spoedig zullen wij Hem zien

HOOFDSTUK 21 - DAG 1 DE VROUW, HET KIND EN DE DRAAK

Lees-/verteltekst

Openbaring 12

Achtergrondinformatie

Teken: visioenbeeld. Johannes heeft in het begin van Openbaringen verteld dat er het een en ander bekend gemaakt wordt over de eindtijd, maar ook dat die bekendmaking via visioenbeelden zal verlopen.

Vrouw: de vrouw stelt de moeder van Christus, de kerk, Israël voor. Ze is schitterend verlicht door de zon, de twaalf sterren en de maan. Alle lichten uit de kosmos verlichten haar. Het is duidelijk dat de lichten iets van haar hemelse glorie weergeven.

De vrouw is zwanger van de Messias. Daarmee is de kwetsbaarheid van de vrouw (en van de kerk) weergegeven.

Draak: de duivel wordt beschreven om bang van te worden. De draak wordt beschreven als tegenspeler van de vrouw.

Kind: de vrouw baart de Messias

Woestijn: de woestijn is de plaats waar God zorgt voor de vrouw. De woestijn doet denken aan de woestijn waar Israël veertig jaar gezworven heet, op weg naar het beloofde land.

Oorlog in de hemel: de draak wil het kind tot in de hemel vervolgen. Michael is de strijdengel. Dit onderscheidt van Gabriel die als boodschapper optreedt. Vanaf dit moment kan de draak niet meer in de hemel verschijnen.

bloed van het Lam: De gelovigen hebben door het bloed van het Lam de draak overwonnen. Verder wordt van hen gezegd dat zij niet aan hun leven waren gehecht en om hun leven hebben geofferd om Christus. Zij hebben Jezus meer lief gehad dan hun leven.

Aandachtspunten voor het klassengesprek

- Leerlingen hoeven niet alles te begrijpen van wat in Openbaringen is beschreven. Veel is in visioenen weergegeven waardoor het niet altijd gemakkelijk is de juiste betekenis te achterhalen.
- Centraal in dit gedeelte is de strijd tussen de vrouw (kerk) en de draak.
  - Zoals God zorgde voor Israël tijdens de woestijnreis en ze voorbereidde op het beloofde land. Zo wordt de kerk voorbereid op de nieuwe aarde.
  - Van de gelovigen wordt gezegd dat zij niet aan hun leven gehecht waren, maar dat Jezus belangrijker was dan hun (tijdelijke) leven op aarde.

HOOFDSTUK 21 - DAG 2 HET GROTE OORDEEL

Leestekst

Openbaring 19: 1- 10

Openbaring 20 : 11 - 15

Achtergrondinformatie

De grote hoer: dit moet figuurlijk opgevat worden. Wie de grote hoer is wordt onthuld in Openbaring 17 : 5 & 6. Het grote Babylon wordt wel geschetst als de moeder van de gruwelen. Een grote machtige stad waar veel onrecht gedaan werd. Babylon is de tegenpool van Jeruzalem.

Vierentwintig oudsten: de vertegenwoordigers van de kerk

Vier wezens: de vertegenwoordigers van de schepping

Bruiloft van het Lam: met het Lam wordt Christus bedoeld.

Witte troon: de laatste dag is aangebroken. De Rechter, God Zelf, gaat het laatste woord spreken.

Boek van het leven: het register met de namen van alle gelovigen.

Aandachtspunten voor het klassengesprek

- Leg verband met de torenbouw van Babel, en het Babel uit de tijd van Daniël. Zien leerlingen de overeenkomsten?
- Met de dood is het niet afgelopen. Alle doden zullen eens weer opstaan voor het grote oordeel.
- God zal een einde maken aan de dood en het dodenrijk.
- Iedereen wordt geoordeeld naar zijn daden. Het doet er dus wel degelijk toe hoe je leeft.

HOOFDSTUK 21 - DAG 3 EEN NIEUWE HEMEL EN EEN NIEUWE AARDE

Lees-/verteltekst

Openbaring 21

Achtergrondinformatie

Nieuwe hemel en nieuwe aarde: het belangrijkste kenmerk van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde is dat God onder de mensen zal wonen. De relatie tussen God en mensen is weer hersteld.

Nieuw-Jeruzalem: het Nieuw Jeruzalem komt neerdalen uit de hemel. Het is geen inspanning van mensen, maar God is de architect.

Hiermee staat het Nieuw-Jeruzalem tegenover Babel. Daar wilden mensen een toren bouwen tot in de hemel.

Alfa en omega: de eerste en laatste letter van het griekse alfabet. Hiermee wordt aangegeven dat God alles beheerst.

Aandachtspunten voor het klassengesprek

1. Besteed aandacht aan de vraag waarom er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde komt. U kunt dit met de leerlingen bespreken door terug te gaan naar bladzijde 12 en 13 van het Lesboek en het gesprek te voeren aan de hand van de drie driehoeken.
  1. Het was allemaal paradijselijk geluk.
  2. Door de zonde zijn er allerlei relaties kapot gegaan. De relatie tussen de mensen en God is kapot. Maar ook de relatie tussen mensen onderling is kapot.
  3. God maakt het weer goed door Jezus. Dankzij het kruis wordt het weer goed tussen God en mensen. God wil dat mensen gered worden. Daarom kunnen mensen zich nu nog tot God keren en Jezus gaan volgen. Wanneer het getal vol is, komt Jezus terug en herstelt God het volmaakte geluk weer: de nieuwe hemel en de nieuwe aarde.
- Kennen de leerlingen het liedje 'Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw'? Huilen leerlingen wel eens? Wanneer hebben ze voor het laatst gehuild. Hebben ze ook wel eens gezien dat volwassenen huilen? Op de televisie, maar misschien ook thuis? Waarom wordt er gehuild. En toch is het thema van de week: Juich maar, zing maar. Want alles wordt nieuw!

HOOFDSTUK 21 - DAG 4 ALLES WORDT NIEUW

Lesboek p. 88 t/m 91

De vrouw, het kind en de draak

Het boek Openbaringen bevat veel symbolen. De visioenen willen ons iets vertellen, maar om de boodschap te begrijpen is het noodzakelijk verbanden te leggen met andere bijbelgedeelten.

Referer aan de moederbelofte uit Genesis 3 : 15. Zijn er leerlingen die deze tekst misschien uit het hoofd kennen? De strijd tussen de vrouw en haar nageslacht en de duivel speelt de hele Bijbel door. De grote tegenstander van God wil dat het kapot is en blijft tussen God en mensen. Dat bleek al in het paradijs. Wijs ook de verzoeken van Jezus in de woestijn waar de duivel erop uit was het plan van God in de war te sturen.

Het grote oordeel

De bijbelgedeelten die op deze bladzijde zijn afgedrukt, maken duidelijk dat de mensen eens uit de dood zullen opstaan. Dat God de dood heeft overwonnen, wisten we al uit de doden die Jezus tijdens zijn leven op aarde heeft opgewekt. Ook de opstanding van Jezus maakt duidelijk dat de dood niet het einde van alles is.

Het grote oordeel kan beangstigend klinken, want iedereen wordt geoordeeld naar zijn daden. Maar wijs op de tekst uit Korintiërs waar staat: 'Maar laten we God danken, die ons door Jezus Christus, onze Heer, de overwinning geeft.'

Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde

'Vandaag mag je er lekker op los dromen.' staat er in de tekst. Wanneer je 'in verwachting' bent, heb je de neiging om te gaan fantaseren. Hoe zal het straks zijn? Praat er met leerlingen over wat ze zich voorstellen bij de nieuwe aarde?

Alles wordt nieuw

Leg verband tussen de Hemelvaart van Jezus en Zijn wederkomst.

De engelen vertelden de discipelen dat Jezus zoals Hij naar de hemel gegaan was, Hij ook eens terug zou komen.

Aan de einde van de Bijbel staat dat Jezus spoedig terug zal komen, maar inmiddels is er 2000 jaar verstreken. Bespreek met leerlingen hoe we dit 'spoedig' moeten opvatten. Zodra God met Zijn plan klaar is, zal Jezus terugkomen. Hij zal niet langer wachten dan nodig is.

Werkboek p. 42 & 43

Het Memootje is deze keer iets langer dan leerlingen gewend zijn. Wanneer leerlingen deze tekst uit hun hoofd moeten leren, is het aan te bevelen om in de klas dagelijks even aandacht aan de tekst te besteden.

HOOFDSTUK 22 MAAK PLAATS!

Dag 1	<i>Profetieën</i> Genesis 3 : 15 (moederbelofte) Jesaja 7 : 14 Jesaja 9 : 5 en 6 Jesaja 11 : 1 en 2 Jesaja 53 Ezechiël 34 : 22 – 24 Micha 5 : 1 en 2 Psalm 22
Dag 2	<i>Een ID-kaart</i> Lucas 3 : 23 – 38
Dag 3	<i>In dienst van de Heer</i> Lucas 1 : 5 – 25 Lucas 1 : 57 – 80
Dag 4	<i>Maak plaats!</i> Lesboek p. 94 t/m 97 Werkboek p. 44 & 45

Thema

Maak plaats voor de Messias!

Algemene informatie

Deze en de volgende week staan in het teken van Kerst. Daarbij wordt het evangelie van Lucas bijna op de voet gevolgd. Deze week wordt echter eerst aandacht besteed aan profetieën uit het Oude Testament waarin de komst van de Messias voorspeld wordt. Tevens komt het geslachtsregister van Jezus aan de orde.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- weten de leerlingen wat een profeet is, en wat profetieën zijn;
- weten de leerlingen hoe de mensen in de tijd van het Oude Testament de Messias verwachtten;
- kunnen de leerlingen uitleggen wat het belang is van een geslachtsregister;
- weten de leerlingen dat de engel Zacharias op een bijzondere plaats toespreekt;
- weten de leerlingen dat Johannes voorbestemd was priester te worden, maar uiteindelijk als profeet naar buiten kwam.

Memoriseertekst

Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven;

de heerschappij rust op Zijn schouders.

Deze namen zal Hij dragen: Wonderbare Raadsman, Goddelijke held, Eeuwige Vader, Vredevorst.

Jesaja 9 : 5

Liederen

- Psalm 110
- Liedboek voor de kerken, Gezang 132 - Er is een roos ontloken
- Liedboek voor de kerken, Gezang 134 - Eer zij God in onze dagen
- Liedboek voor de kerken, Gezang 135 - Hoor, de engelen zingen de eer
- Liedboek voor de kerken, Gezang 138/E&R 297 - Komt allen tezamen
- Liedboek voor de kerken, Gezang 143 - Stille Nacht, heilige Nacht
- Liedboek voor de kerken, Gezang 146/E&R 92 - Dit is de dag, die God ons schenkt
- Gereformeerd Kerkboek, Gezang 48/E&R 89 - De lofzang van Zacharias
- Gereformeerd Kerkboek, gezang 47 - De lofzang van Maria
- Gereformeerd Kerkboek, gezang 52 - De lofzang van Simeon
- Liedboek voor de kerken, Gezang 117/Gereformeerd Kerkboek, Gezang 78 - Hoe zal ik U ontvangen
- Liedboek voor de kerken, Gezang 124 - Nu daagt het in het oosten
- E&R 299 - Hij kwam bij ons, heel gewoon
- Kinderopwekking 123 - Goed nieuws

Hulpmiddelen

- Illustraties uit verschillende kinderbijbels van profeten
- Paspoort, rijbewijs en/of identiteitsbewijs

HOOFDSTUK 22 - DAG 1 PROFETIEËN

Vertelteksten

Genesis 3 : 15 (moederbelofte)

Jesaja 7 : 14

Jesaja 9 : 5 en 6

Jesaja 11 : 1 en 2

Jesaja 53

Ezechiël 34 : 22 – 24

Micha 5 : 1 en 2

Psalm 22

Achtergrondinformatie

Profeet: een profeet wordt ook wel een man van God genoemd. Hij verkondigt de boodschap van God.

Messiasverwachting: in de tijd van het Oude Testament verwachtten de Joden een Messias. Dat verlangen was in tijden van overheersing sterker dan in andere tijden. Wel was het zo dat de mensen veelal een militaire Messias verwachtten; iemand die hen zou bevrijden van de Romeinen. Men verwachtte eigenlijk een nieuwe koning David.

Jesaja legt in zijn profetieën de nadruk op een persoonlijke Messias uit het huis van David.

Aandachtspunten

- Maak een keuze uit de genoemde leesteksten om die te bespreken.
- Onder andere door de profeten verwachtten de Joden een Messias. Iemand die het koningschap zou herstellen.

Introductie op de les

Bespreek aan de hand van illustraties uit verschillende kinderbijbels hoe een profeet in de tijd van de Bijbel eruit zag.

Afsluiting van de les

Laat één van de volgende muziekstukken horen, waarin het 'memootje' (profetieën) van deze week bezongen wordt.

- Michale W. Smith - Worship again
'You are holy' (Prince of Peace)
- Tom Parker - The Young Messiah
'Unto us a child is born'
- G.F. Handel - The Messiah

Tip

Zet de engelse tekst van de muziekstukken op papier, zodat de leerlingen zelf mee kunnen lezen/herkennen.

HOOFDSTUK 22 - DAG 2 EEN ID-KAART

Verteltekst

Lucas 3 : 23 - 38

Achtergrondinformatie

Geslachtslijst: in de tijd van de Bijbel was een geslachtslijst veel belangrijker dan tegenwoordig. In een geslachtslijst kun je zien wat iemands afkomst is en waar iemand vandaan komt. Je zou het iemands paspoort kunnen noemen. Aan een paspoort kun je zien wie iemand is. Het zijn zijn of haar papieren. Zo zou je een geslachtslijst ook iemands papieren kunnen noemen. Een geslachtslijst maakt namelijk duidelijk wie iemand is.

Aan de geslachtslijst van Jezus kun je de nederige afkomst van Jezus zien. Door deze lijst krijgt Jezus een verblijfsvergunning op aarde. Van God, in het openbaar. Een openbaar identiteitsbewijs! Maar met Zijn eigen verblijfsvergunning verdiende Jezus een verblijfsvergunning voor ons in het Koninkrijk van de hemelen, het eeuwige leven.

Het geslachtsregister van Jezus gaat terug naar Adam. Dit laat zien dat Jezus gerekend moet worden tot mens onder de mensen.

Aandachtspunten voor het klassengesprek

- Wie ben je? Vaak beantwoorden we die vraag door onze naam en eventueel achternaam te noemen. Wanneer je preciezer wilt zijn, worden ook de geboortedatum en geboorteplaats genoemd. Vaak ook wordt vermeld van wie we er een zijn. Kinderen zullen wel herkennen dat er tegen ze gezegd wordt 'O dan ben jij een zoon/dochter van ....'.

Bespreek op deze wijze wat met het woord identiteit wordt bedoeld.

- Sommige mensen verdiepen zich in hun eigen stamboom. Ze zoeken dan uit wie de vader en moeder van hun opa en oma waren. Ze gaan op bezoek bij mensen die van hen nog foto's hebben of nog dingen van hen weten. Soms lukt het om veel geslachten terug te gaan, soms zelfs wel een paar honderd jaar. Zo kun je er achter komen waar je 'wortels' liggen, waar je vandaan komt.

Wanneer mensen in hun speurtocht naar informatie over voorgeslacht, voorouders tegenkwamen die heel beroemd zijn geweest, vinden ze dat leuk. 'Ik ben nog familie van koningin Beatrix. Ja heel verre familie hoor.' kun je dan horen. Wanneer ze voorouders tegenkomen die niet zulke leuke dingen hebben gedaan, dan zwijgen we daar vaak over.

Introductie op de les

Zorg dat je een identiteitsbewijs, paspoort of rijbewijs bij je hebt. Laat het de leerlingen zien en bespreek kort waarom iedereen vanaf 16 jaar zo'n ding moet hebben. Het is zelfs verplicht om een identiteitsbewijs bij je te dragen. Je kunt eventueel de tekst van Lucas 3 : 23 - 38 voorlezen aan het begin van de les.

Afsluiting van de les

Wie is Jezus eigenlijk? Wat is Zijn identiteit? Wat zou er op de i.d. of in het paspoort van Jezus komen te staan? Zou Jezus is ons land een verblijfsvergunning krijgen? Zou er wel plaats zijn voor Jezus?

HOOFDSTUK 22 - DAG 3 IN DIENST VAN DE HEER

Verteltekst

Lucas 1: 5-25; 57-80

Achtergrondinformatie

Plaats van handeling: Judea, het gebied rond Jeruzalem. Vreemden zijn aan de macht, geen zoon van David, maar een oud-Edomiet.

Verteltrant: na een korte inleiding schakelt Lucas over op de verteltrant van het O.T. Door deze stijl van vertellen wil hij aansluiten bij het verleden. De engel die aan Zacharias verschijnt, verbindt de aankondiging van de geboorte aan de profetie van Maleachi.

Schrik: steeds lezen we in de Bijbel dat mensen hevig schrikken als ze een engel zien. Engelen zijn geesten en hebben geen zichtbare gedaante. Maar als zij aan mensen verschijnen, nemen ze een menselijke gedaante aan. Toch zijn de eerste woorden van een engel vaak: 'Wees niet bang'.

Rechterkant: de engel stond rechts van het reukofferaltaar, waarop wierook als offer wordt gebracht, symbool van het gebed van Israël.

Gebed: "Je gebed is verhoord", zegt de engel tegen Zacharias. Daarna gaat hij direct over op de taken die dit kind krijgt. Het is niet alleen een verhoring van Zacharias' gebed, maar ook een begin van de verhoring om de komst van de Heer tot zijn volk.

Johannes: een naam die niet voorkomt in de familie van Zacharias. Het kind dankt zijn naam niet aan familie, maar aan een opdracht.

Zwijgen: de straf op zijn ongeloof verhindert Zacharias tot het spreken tot het volk. Niemand zal dus nog weten dat God het gebed van zijn volk verhoord heeft.

Afzondering: Elisabet leeft vijf maanden zonder aanspraak van man, burenen en kennissen. In de zesde maand komt Maria op bezoek. Na het bezoek van Maria vertoont Elisabet zich weer in het openbaar.

Kinderloosheid: dit werd in die tijd vaak ervaren als een straf van God.

Aandachtspunten

- Vertel dit verhaal eens vanuit de positie van Zacharias. Laat Zacharias als het ware het verhaal vertellen;
- Schets de plaats waar hij en zijn vrouw leven.
- Vertel iets over de manier waarop Zacharias en Elisabet zijn omgegaan met hun kinderloosheid.
- Schets de plaats van de gebeurtenis (de tempel).
- De geboorte van een zoon; vreugde van de burenen en familie.

- Besteed aandacht aan de verwondering bij de mensen over de naamgeving.

Introductie op de les

Kunnen sommige leerlingen in de klas zich nog herinneren dat hun vader en moeder vertelden dat er een broertje of zusje zou komen. Weten ze nog hoe ze reageerden? Geloofden ze dat direct? Of moesten hun ouders eerst met bewijzen komen?

Afsluiting van de les

Vertel kort over het lied wat Zacharias maakte op de dag van de besnijdenis van Johannes. Het is een soort profetie die wijst naar het werk van Johannes en de komst van de Messias. Zing met elkaar 'De lofzang van Zacharias'.

HOOFDSTUK 22 - DAG 4 MAAK PLAATS!

Lesboek p. 94 t/m 97

Profetieën

De interactievraag onderaan de bladzijde is erop gericht om de Messiasverwachting van de Israëlieten in het Oude Testament (en ook ten tijde van het leven van Jezus) te bespreken. Een uitstap naar de hedendaagse Messiasverwachting van de Joden is gemakkelijk gemaakt.

Verschillende profeten hebben eraan bijgedragen dat de Messiasverwachting door de eeuwen heen levend bleef.

Een ID-kaart

Je identiteit wordt voor een groot deel bepaald door je ouders, grootouders, ja door het geslacht waar je uit voortkomt. Maar ook de plaats en tijd waarin je geboren bent, spelen een belangrijke rol.

Aan de hand van de vraag onderaan de bladzijde zouden leerlingen een identiteitsbewijs van Jezus kunnen maken.

In dienst van de Heer

Zacharias mag dienst doen als priester in de tempel. Aan de hand van de illustratie kunt u er met de leerlingen over doorpraten hoe een priester eruit zag en wat zijn taken in de tempel waren.

Maak plaats!

Afhankelijk van de tijd en omstandigheden waarin de Israëlieten leefden, is er door de eeuwen heen sprake geweest van een bepaalde Messiasverwachting. Mensen moesten in hun leven plaats maken voor de komende Messias. Wanneer Jezus geboren wordt, zien we dat er geen plaats is voor Hem. De lang verwachte koning wordt in een kribbe in een stal gelegd. Later zal Hij door de mensen aan het kruis gespijkerd worden; dat is Zijn plaats. In de levens van veel mensen was er toen al geen plaats voor Jezus.

Ook nu kunnen we plaats maken in ons leven voor Jezus. Omdat het hier om een figuurlijke manier van spreken gaat, is het goed om hier wat uitvoeriger bij stil te staan.

Werkboek p. 44 & 45

Naar aanleiding van het geslachtsregister van Jezus is het nu de bedoeling dat leerlingen hun eigen stamboom invullen. Als het goed is, heeft u deze week met de leerlingen besproken dat wie je bent voor een groot deel bepaald is door je ouders, alsmede de tijd en plaats waar je bent geboren en opgegroeid. Kom je uit een koninklijke familie dan zal je leven er

heel anders uitzien dan wanneer je van 'eenvoudige komaf' bent.

HOOFDSTUK 23 DE KONING KOMT!

- Dag 1 *Eerlijke twijfel*
Lucas 1 : 26 - 56
Lucas 2 : 1 – 7
- Dag 2 *Toegewijd aan de HEER!*
Lucas 2 : 21 – 38
- Dag 3 *Kind vermist!*
Lucas 2 : 40 – 52
- Dag 4 *De koning komt!*
Lesboek 98 t/m p. 101
Werkboek p. 46 & 47

Thema

Jezus is geboren! God is Zijn volk niet vergeten!

Algemene informatie

Eeuwenlang hebben de mensen uitgekeken naar de beloofde Messias. Vooral in tijden van overheersing, keek men uit naar een koning die hen zou verlossen van de vijandige overheersing.

Jezus wordt geboren, maar deze koning voldoet niet aan het verwachtingspatroon van veel mensen. Toch zal deze Koning wel echte Verlossing brengen. Hij zal de mensen bevrijden van hun grootste vijand; zonde en schuld.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- weten de leerlingen dat Simeon en Hanna een sterke Messias-verwachting hadden en dat zij hun vrouwen in Gods beloften niet verloren hadden;
- weten de leerlingen dat Jezus als een hulpeloos kind geboren werd, en dat daaruit blijkt dat Gods koninkrijk van een heel andere orde is dan veel mensen verwachten;
- kunnen de leerlingen uitleggen dat de geboorte van Jezus REDDING voor mensen betekent en dat daarmee de geboorte van Jezus een geschenk van God aan de mensen is.

Memoriseertekst

Luister, je zult zwanger worden en een zoon baren, en je moet Hem Jezus noemen. Hij zal een groot man worden en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd, en God, de Heer, zal Hem de troon van zijn vader David geven. Tot in eeuwigheid zal Hij koning zijn over het volk van Jakob, en aan Zijn koningschap zal geen einde komen.

Lucas 3 : 31 - 33

Liederen

- Psalm 110
- Liedboek voor de kerken, Gezang 132 - Er is een roos ontloken
- Liedboek voor de kerken, Gezang 134 - Eer zij God in onze dagen
- Liedboek voor de kerken, Gezang 135 - Hoor, de engelen zingen de eer
- Liedboek voor de kerken, Gezang 138/E&R 297 - Komt alles tezamen
- Liedboek voor de kerken, Gezang 143/Opwekking - Stille Nacht, heilige Nacht
- Liedboek voor de kerken, Gezang 146/E&R 92 - Dit is de dag, die God ons schenkt
- Gereformeerd Kerkboek, Gezang 48/E&R 89 - De lofzang van Zacharias
- Gereformeerd Kerkboek, Gezang 47 - De lofzang van Maria
- Gereformeerd Kerkboek, Gezang 52 - De lofzang van Simeon
- Liedboek voor de kerken, Gezang 117/Gereformeerd Kerkboek, Gezang 78 - Hoe zal ik U ontvangen
- Liedboek voor de kerken, Gezang 124 - Nu daagt het in het oosten
- E&R 299 - Hij kwam bij ons, heel gewoon
- Kinderopwekking 123 - Goed nieuws

Hulpmiddelen

- CD The Young Messiah van Tom Parker

HOOFDSTUK 23 - DAG 1 EERLIJKE TWIJFEL

Verteltekst

Lucas 1 : 26 – 56

Lucas 2 : 1 - 7

Achtergrondinformatie

Nazaret: een stadje ver bij Jeruzalem vandaan. Het lag aan een belangrijke handelsroute en werd vaak bezocht door niet-Joodse kooplieden en Romeinse soldaten. Daarom had Nazaret onder de Joden een slechte naam.

Leeftijd: de huwbare leeftijd voor meisjes lag in het Israël rond Christus'geboorte erg laag. Te denken valt aan 14-16 jaar. In veel afbeeldingen wordt Maria als veel ouder weergegeven.

Geboortebericht: Maria twijfelt niet aan de boodschap van de engel, dit in tegenstelling tot Zacharias.

Teken: Zacharias vroeg om een teken, Maria niet. Zij krijgt er echter wel een: haar nicht Elisabeth is, ondanks haar hoge leeftijd, zwanger van een zoon.

Jozef: hij wordt uitdrukkelijk genoemd als afstammeling van David, een prins van koninklijke bloede. Maar Jozefs taak is niet geweest om zijn bloed aan Jezus door te geven, maar zijn recht op de troon.

Jezus: de Griekse vorm van het Hebreeuwse Jozua, wat Redder betekent.

Romeinse Rijk: Lucas is de enige evangelist die de geboorte van Jezus in verband brengt met de wereldgeschiedenis. Zijn verslag is geschreven voor christenen van Joodse en niet-Joodse afkomst die in het Romeinse Rijk woonden. Palestina werd in die tijd ook overheerst door Rome.

Volkstelling: een Romeinse volkstelling werd gehouden in verband met militaire dienstplicht of belastingbetaling. De Joden hoefden niet te dienen in het Romeinse leger, maar moesten een bijdrage leveren in de vorm van belasting.

Augustus: door het bevel van keizer Augustus kwam Jezus ter wereld in de plaats die voor zijn geboorte was voorzien (Micha 5 : 2).

Aandachtspunten

Het verhaal is chronologisch te vertellen, te verdelen in:

- aankondiging geboorte
- lofzang/dankgebed van Maria
- geboorte van Jezus

Het is ook mogelijk de drie verhalen van deze week te vertellen vanuit de persoon van Maria. Zij neemt, als moeder van de beloofde Christus, een centrale plaats in. Aangezien de inhoud van deze verhalen zeer bekend is, is het leuk om het op een andere manier te vertellen (aandacht leerlingen). Ook kan de leerkracht

zich wat grotere vrijheid in de verteltrant permitteren, omdat bij hem/haar de inhoud zeker bekend zal zijn. Houd je wel aan de grenzen van het bijbelverhaal, teveel fantasie kan een eigen leven gaan leiden.

Introductie op de les

Begin met een kort klassengesprek over 'Geef jij alles wat er tegen je wordt gezegd?'. Heeft het te maken met wat er gezegd wordt? Of wie het zegt? En misschien ook wel waar het gezegd wordt? Maak van daaruit de verbinding met de vertelling van deze dag.

Afsluiting van de les

Laat na afloop het 'Hallelujakoor – I know that mij Redeemer liveth – Finale' uit The Young Messiah van Tom Parker horen. Vertel waarom je dit stuk uitgekozen hebt.

NB. Eigen muziekkeuze is natuurlijk ook mogelijk.

HOOFDSTUK 23 - DAG 2 TOEGEWIJD AAN DE HEER!

Verteltekst

Lucas 2 : 21 - 38

Achtergrondinformatie

Besnijdenis: door zijn besnijdenis werd Jezus ingelijfd bij het volk Israël. Hij had, ontvangen uit de Geest van God, die besnijdenis niet nodig, Hij hoorde al bij God. Later wordt Jezus door Johannes ook nog gedoopt.

Reiniging: na de geboorte van een jongen is de vrouw veertig dagen onrein. Ze mag niets aanraken dat heilig is (zoals offerspijzen) en ze mag niet in de tempel komen. Na de geboorte van een dochter is de vrouw tachtig dagen onrein.

Reinigingsoffer: op de 40^e dag (bij de geboorte van een zoon) of op de 80^e dag (bij de geboorte van een dochter) moet de vrouw een eenjarig lam (of een jonge duif/tortelduif) als brandoffer brengen en een jonge duif (of tortelduif) als reinigingsoffer. Ze brengt dat bij de ingang van de tempel. Pas nadat het offer gebracht is, is de vrouw weer rein. Eerst vindt het reinigingsoffer plaats, daarna wordt het kind 'aangeboden'. Omdat het kind bij de moeder drinkt, is het kind ook 40 dagen onrein en mag het pas na de reiniging in de tempel worden gebracht. Daarom staat er ook de dagen van *hun* reiniging.

Simeon: leefde met hart en ziel bij de verwachting van de Messias. In een openbaring was hem bekend gemaakt dat hij de Messias zou zien, voordat hij sterven zou. Hij was toegewijd.

Hanna: van wie duidelijk wordt gezegd dat ze een profetes is. Zij was toegewijd.

Aandachtspunten

Vertel dit verhaal eens vanuit het gezichtspunt van Simeon.

- Introduceer Simeon, op weg naar de tempel. Onweerstaanbaar wordt hij naar de tempel getrokken. Hij weet zelf niet waarom.
- Onderweg denkt hij na over zijn leven (leeftijd, hoe heeft hij geleefd, profetie die hij gekregen heeft over de Messiasverwachting met betrekking tot zijn eigen dood).
- Op het tempelplein kijkt hij om zich heen, beschrijf wat hij ziet. Overal mensen, offers, kraampjes met koopwaar.
- Simeon ontmoet Jozef en Maria. Neemt na de priester ook het kind in zijn armen. Looft en prijst God in een lofzang. (uitlegen).
- Zijn lofzang richt zich op God: God heeft zijn belofte stand gehouden. De beloofde

Messias is gekomen. Simeon zegent Jozef en Maria en voegt er voor Maria nog woorden aan toe.

- Hanna doet haar intrede. In Lucas staat een uitgebreide levensbeschrijving van haar. Het feit dat ze na de dood van haar man ongehuwd blijft, heeft in die dagen hoog aanzien.
- Simeon en Hanna verdwijnen uit beeld. Jozef en Maria gaan terug naar Nazaret, *hun* stad. De plaats waar *zij* vandaan komen.
- Jezus wordt toegewijd aan zijn Vader; Jozef en Maria wijden hun zoon toe aan zijn vader; Simeon en Hanna blijven toegewijd aan God.

Introductie op de les

Stel je voor: iemand belooft je iets, maar komt het niet na. Het duurt weken, maanden, jaren. Hoe reageer jij? Heb je nog vertrouwen in die persoon?

Afsluiting van de les

Zing met elkaar de lofzang van Simeon.

HOOFDSTUK 23 - DAG 3 KIND VERMIST!

Verteltekst

Lucas 2 : 40 - 52

Achtergrondinformatie

Afstand: de afstand van Nazaret naar Jeruzalem is ongeveer 180 km. In een dag loopt men ca. 40 km.

Leeftijd: Jezus is 12 jaar oud, in de ogen van zijn ouders nog een kind, nog niet volwassen. Daarom is zijn wijsheid zo opvallend. Hij wordt nog niet bij de volwassenen gerekend, omdat Joodse jongens pas op hun 13^e jaar *Bar Mizwah* (zoon van de wet) doen.

Maria is ontzet: wanneer een kind Bar Mizwah had gedaan, mocht het mee naar de mannen-voorhof. Dat was de plaats waar de schriftgeleerden zitting hielden. Voor die tijd mochten de jongens alleen in de voorhof van de vrouwen komen.

Drie dagen: deze drie dagen komen als tijds-eenheid vaker voor; denk aan Jona, Jezus in het graf.

Tempelschool: een soort theologische hogeschool, was in heel Judea beroemd. Tijdens het Paasfeest kwamen de belangrijkste rabbi's uit het land samen om elkaar op te scherpen in het geloof en met elkaar te spreken.

Leraren: het onderwijs in de tempel door de rabbijnen verloopt in de vorm van een leergesprek, en een discussie met stelling en tegenstelling. 's Morgens, tot 12 uur, werd er 'geleerd'.

Vragen stellen: Jezus stelde de schriftgeleerden vragen over de dingen die Hij nog niet wist, Hij stelde geen strikvragen.

Aandachtspunten

- Dit is het enige verhaal wat in de Bijbel geschreven is over de jeugd van Jezus. Het is geen groots verhaal, meer een kinderverhaal: kind vermist in Jeruzalem!
- Het grootste deel van het verhaal vertelt ons de reactie van Jozef en Maria. Er wordt niets verteld over de inhoud van het gesprek met de leraren in de tempel.
- Maria zegt verwijtend tegen Jezus: "Je vader en ik hebben met angst in het hart naar je gezocht", waarop Jezus antwoordt met de bekende woorden: "Wist u niet dat ik in het huis van mijn vader moest zijn."
- Jozef en Maria wisten het geheim van Jezus'geboorte, maar zij wisten waarschijnlijk niet dat Hijzelf daar ook van op de hoogte was.
- De belangrijkste vraag in het geheel is de vraag die Jezus aan Maria stelt: "Waarom hebt u naar mij gezocht?"

- Verteltip: je kunt het verhaal chronologisch vertellen, maar ook vanuit de positie van Maria. Op die manier is goed haar bezorgdheid en de reactie van Jezus op haar vragen weer te geven.

Introductie op de les

Begin de vertelling met een soort 'opsporing verzocht'. Maak bv. zelf een A4 met daarop de volgende teksten: vermist – jongen van 12 jaar – plaats: Jeruzalem – sinds 3 dagen – kenmerken: etc.

Afsluiting van de les

Leerlingen uit groep 8 zijn ook ongeveer 12 jaar. Hoe zouden zij het vinden als hun moeder hen zo terecht wijst? Kunnen ze de positie van een moeder ook begrijpen? Wat zouden zij tegen hun moeder zeggen?

HOOFDSTUK 23 - DAG 4 DE KONING KOMT!

Lesboek p. 98 t/m 101

Eerlijke twijfel

Wie twijfelt er nooit eens? Vooral wanneer er plots een engel bij je in de woonkamer staat met de boodschap dat je binnenkort een kind zult krijgen. Toch staat Maria open voor het woord van de boodschap van de engel, voor het woord van God. De reactie van Maria is veelzeggend: "De Heer wil ik dienen: laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd." Maria maakt plaats in haar leven voor de Messias.

Aan de hand van de illustratie kunt u met leerlingen doorpraten over de verschijningsvorm, het uiterlijk van engelen. In de tijd rond kerst zijn veel romantische afbeeldingen van engelen te zien. Deze afbeeldingen zullen het denken van kinderen beïnvloeden. Toch is het maar de vraag of de engelen in werkelijkheid eruit zien zoals de engelen die bij menigeen in de kerstboom hangen.

Toegewijd aan de HEER!

Rond de geboorte van een kind, zeker wanneer het een jongetje was, bestonden in de Bijbel een aantal voorschriften en gewoontes. De belangrijkste voorschriften vindt u hier kort beschreven en uitgelegd.

Aan de hand van de interactievraag onderaan de bladzijde kunt u de betekenis van de besnijdenis en het waarom van Jezus' besnijdenis bespreken.

Kind vermist!

Voor veel leerlingen zal het verhelderend zijn wanneer u iets kunt vertellen over de sfeer tijdens de bedevaarten.

De koning komt!

De tekst in het kader laat iets zien over het koningschap van Jezus en de wijze waarop God werkt. Jezus is koning. Maar wel een heel andere koning dan mensen hadden gedacht. Hij begint in een kribbe. Dertig jaar later hangt de koning van de Joden aan het kruis.

Het kerstevangelie is bij alle leerlingen in groep 8 bekend. Kunnen ze naar aanleiding van de dichterbijvraag nu ook onder woorden brengen wat het kerstevangelie nu voor hen persoonlijk betekent.

Werkboek p. 46 & 47

De rechter bladzijde zet leerlingen ertoe aan om met mensen in gesprek te komen over de betekenis van de verschillende christelijke feestdagen. De christelijke feestdagen worden

in Nederland uitgebreid gevierd, wanneer je althans over de verkoopcijfers van supermarkten zou letten. Maar weten de mensen en weten leerlingen zelf wat de oorsprong is van de verschillende feesten?

HOOFDSTUK 24 WITTE DONDERDAG

Dag 1	<i>Het Pesachfeest</i> Matteüs 26 : 17 - 35 Lucas 22 : 7 – 38 Johannes 13 – 17
Dag 2	<i>Getsemane</i> Matteüs 26 : 36 – 46 Lucas 22 : 39 – 46
Dag 3	<i>De gevangenneming</i> Matteüs 26 : 47 – 56 Lucas 22 : 47 – 53 Johannes 18 : 1 – 11
Dag 4	<i>Witte Donderdag</i> Lesboek p. 102 t/m p. 105 Werkboek p. 48 & 49

Thema

Deze week staat het thema 'Christus' lijden' centraal.

De vertellingen zijn complex: er is veel gebeurd in die laatste nachten. Voor de eerste vertelling concentreren we ons op de viering van het Pesachfeest en de instelling van het avondmaal. Het is het eenvoudigste om een evangelie als leidraad te kiezen. Onderdelen van de vertelling zijn: het Pesachfeest, de instelling van het avondmaal, het vertrek van Judas en eventueel iets van Jezus' woorden voor zijn discipelen uit het evangelie van Johannes.

De tweede dag staat Christus' lijden in Getsemane centraal. Belangrijk is te benadrukken dat Jezus echt mens was. Het komende lijden maakte hem vreselijk bang. En, Hij werd helemaal alleen gelaten. Letterlijk, terwijl het ook de vraag is of de leerlingen werkelijk begrepen waar het allemaal om ging.

Dat staat ook in de derde vertelling centraal. Christus moest alles alleen dragen. Er is in die nacht van donderdag op vrijdag heel wat heen en weer gesleept met Jezus. Het is belangrijk om de volgorde van één evangelie vast te houden. De methode geeft uitdrukkelijk aandacht aan de geseling. Daarnaast kan ook aandacht gegeven worden aan de bespotting en de verwerping door Zijn volk, Johannes 19.

Algemene informatie

Matteüs beschrijft in Hoofdstuk 21 de intocht van Jezus in Jeruzalem. Deze gebeurtenis markeert de laatste week van Jezus' leven voor Zijn sterven. Een belangrijk moment in die week is de viering van het Pesachmaal, Matteüs 26:17-35. Lucas schrijft er uitdrukkelijk bij dat Jezus zei dat Hij er hevig naar verlangd heeft deze maaltijd met zijn discipelen te houden, voor de tijd van Zijn lijden aanbreekt, Lucas 22,15. De maaltijd staat in het teken van de uittocht uit Egypte: de verlossing van

de slavernij, maar Christus plaatst hem in het teken van Zijn lijden en sterven. De maaltijd op Witte Donderdag is voor de christelijke kerk een herinnering aan het bittere lijden van de Heiland. Matteüs en Lucas beschrijven kort de maaltijd, de instellingswoorden van het Avondmaal en het vertrek van Judas. Johannes besteedt veel aandacht aan de gesprekken die Jezus en de discipelen houden: Johannes 13 verhaalt de voetwassing aan het begin van de maaltijd en vervolgens geven de hoofdstukken 14 t/m 17 de laatste woorden die Jezus in het bijzonder voor zijn leerlingen heeft bestemd.

In de les staat allereerst het Joodse Pesachfeest centraal. De bevrijding uit Egypte wordt herdacht, maar ook de slavernij die eraan vooraf ging. Belangrijk is dat de kinderen dit feest kennen als een herinnerings- en verlossingsfeest. En, voor de christelijke kerk: de diepe vervulling door Christus.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- weten de leerlingen wat het Pesachmaal van de Joden betekent.
- kunnen ze uitleggen dat deze maaltijd een diepere betekenis gekregen heeft door Christus' lijden.
- kunnen ze een paar hoogtepunten uit die laatste maaltijd noemen: de voetwassing, de instellingswoorden, het vertrek van Judas en, eventueel, iets van de laatste redevoering van Christus tijdens de maaltijd.
- weten de leerlingen wat er in Getsemane gebeurde.
- Weten de leerlingen wat er met Jezus gebeurde na de gevangenneming: de onderveraging door Pilatus (eventueel ook Herodes), de bespotting, de geseling en de uiteindelijk –onschuldige (!)- veroordeling.

Memoriseertekst

Vader, als u het wilt, neem dan deze beker van mij weg. Maar laat niet wat ik wil, maar wat u wilt gebeuren.

Lucas 22 : 42

Deze tekst staat niet in het werkboek.

Liederen

- Psalm 113-118
- Liedboek 358, 360
- Evangelische Liedbundel 294, 295

HOOFDSTUK 24 - DAG 1 HET PESACHFEEST

Verteltekst

Matteüs 26 : 17 – 35

Lucas 22 : 7 – 38

Johannes 13 – 17.

Achtergrondinformatie

Pesach: het Hebreeuwse woord voor ons woord Pasen. In Israël is dit feest ook bekend als het feest van de ongezuurde broden. Het feest kenmerkt zich door: het eten van ongezuurd brood, een lam of een ander stuk kleinvee en bittere kruiden. Het zelfstandig naamwoord Pascha is verwant aan een Hebreeuws werkwoord dat betekent: over iets heen gaan, zonder het aan te raken, sparend voorbijgaan. De bittere kruiden die gegeten werden zijn o.a.: latuw (een soort sla) cichorei, waterkers, kruisdistel en bitterkruid.

Beker der Dankzegging. Paulus heeft de instelling van het avondmaal niet meegemaakt. Hij heeft het slechts uit overlevering. In 1 Kor.10:16 schrijft hij over de instelling, zoals hij het van de apostelen heeft gehoord. In Matteüs 26:27 lezen we daar ook van: de beker waarover de dankzegging wordt uitgesproken. In aansluiting op de lofprijzing volgt het dankgebed van hen die de beker gebruiken. Jezus geeft in de instelling een bijzondere betekenis aan de beker: het wordt de beker die herinnert aan zijn bloed. Dankbaarheid en bloedstorting!
Hallel: de lofzang. De psalmen 113-118. Matteüs schrijft: nadat ze de lofzang hadden gezongen [...] (Matteüs 26:30). Hiermee duidt hij op het Hallel. Als je de psalmen naleest, dan ontdek je dat de lofzang de boventoon voert. Echter, er is ook sprake van benauwdheid en angst (psalm 118 b.v.) Met deze psalmen op de lippen gaat Christus de nacht van zijn verraad in!

Aandachtspunten

- Zorg ervoor dat het oude Pesachfeest goed uitkomt in je vertelling. Wat hield dit feest in en wat werd er herdacht?
- Besteed aandacht aan de Nieuwtestamentische lading die Christus aan dit feest geeft. Hiermee plaatst Hij zijn lijden en sterven in de lijn van Gods grote bevrijding van het Oude Testament: de uittocht uit Egypte. Hij is de bevrijder van het nieuwe verbond, zoals ook de nieuwe instellingswoorden zeggen.
- Er is veel te vertellen. Maak keuzes. Vertel je b.v. wel of niet de voetwassing, vlak voor het werkelijke feest. Past wel heel mooi. Hoeveel aandacht geef je aan Johannes 13-17. Ook hier moet je keuzes maken.

- Het is de vraag of de discipelen allemaal begrepen hebben wat Jezus wilde zeggen. Lees maar eens Johannes 14. In het licht van Jezus' naderend lijden en sterven worden deze woorden wel heel aangrijpend. Geef de nadruk op Jezus' grote liefde voor zijn discipelen, maar ook op het groeiend onbegrip van de discipelen.

Introductie op de les

Kijk jij ook altijd uit naar een groot feest? Al dagen van tevoren denk je aan je verjaardag of aan Oud en Nieuw. En je maakt voorbereidingen. Jezus keek ook uit naar het laatste feest dat Hij samen met z'n discipelen zou gaan vieren. Maar, dit wordt zijn laatste feest: Hij weet dat Hij zal gaan sterven. En op een of andere manier voelen de discipelen dat het ernst gaat worden.....

Het wordt een bijzonder feest.

Afsluiting van de les

Samen met de klas zingen van een aantal psalmen uit het Hallel is wel een heel mooie afsluiting.

HOOFDSTUK 24 - DAG 2 GETSEMANE

Verteltekst

Matteüs 26 : 36 - 46

Lucas 22 : 39 - 46

Afsluiting van de les

Wat is het verschil tussen ons bang zijn en de angst van Christus?

Achtergrondinformatie

Getsemane: kennelijk ging Jezus in de laatste week, na de intocht geregeld naar deze hof om misschien wat bij te komen of om alleen te zijn met zijn leerlingen. Hij wordt ook wel Hof van Olijven genoemd. Misschien een olijfboomgaard met daarin wellicht een oliepers (= betekenis van Getsemane)

Bewapende bende Matteüs spreekt van een bende gewapend met zwaarden en knuppels. De overpriesters hadden die gestuurd. Zij mochten van de Romeinen een eigen politie erop na houden. Zij hadden ook het recht zelf een eigen rechtspraak te handhaven, m.n. als het ging om religieus recht.

Engel: het is opmerkelijk dat Lucas spreekt over een engel uit de hemel die Jezus kracht komt verlenen. De andere evangelisten hebben het daar niet over. Je kunt dit verbinden met Hebr. 2:7: voor een korte tijd is Christus beneden de engelen geplaatst. Maar nu is Hij gekroond met eer en heerlijkheid. Die weg gaat Christus: van lijden naar heerlijkheid.

Aandachtspunten

- Het is donker. De stad is helemaal stil. De discipelen zijn inmiddels heel moe geworden.
- De angst van Jezus heeft allerlei dimensies. Uiteindelijk kunnen wij mensen niet bevatten wat Hij moest doormaken. Te denken valt aan: de pijn van de kruisiging, de vernedering, de verlatenheid door zijn volk, zijn discipelen en door Zijn Vader. De toorn van de Vader over de zonde, die Christus moet dragen.
- De angst van Christus bewijst zijn echte mens zijn. Wij denken soms: Jezus kon toch gemakkelijk het lijden dragen, want Hij was toch Gods Zoon. Maar hier is Hij allereerst echt mens!!

Introductie op de les

Ben je wel eens vreselijk bang geweest. Waar zijn de meeste mensen nu het meest bang voor: voor het sterven. Waar zou een kind van 8 heel bang voor zijn: als ie b.v. helemaal alleen gelaten wordt op een parkeerplaats in Frankrijk. Vader en moeder hebben je verlaten. Wat moet je dan? Zoiets, maar dan nog veel erger: dat is de angst van Jezus in Getsemane.

HOOFDSTUK 24 - DAG 3 DE GEVANGENNEMING

Verteltekst

Matteüs 26 : 47 – 56

Lucas 22 : 47 – 53

Johannes 18 : 1 – 11

Achtergrondinformatie

Goede Vrijdag: deze benaming van de dag dat Jezus is gevangen genomen en veroordeeld vinden we in de Bijbel niet terug.

Het ogenblik is nabij: als de Here Jezus bij de discipelen is gekomen en ziet dat ze slapen, laat Hij hen slapen. Maar als het tijdstip gekomen is dat de Mensenzoon wordt overgeleverd, gaat Christus zelf het arrestatieteam tegemoet.

Kus: de Here Jezus wordt verraden met een kus. Een intieme daad van liefde gebruikt Judas om zijn meester te verraden.

List: het Sanhedrin wilde door middel van list van Jezus afkomen (Matteüs 26:4). Een dergelijk religieus probleem lieten de Romeinen meestal over aan de Joden zelf. Nu wilden de leiders van het volk perse van Jezus af, maar ze waren bevreesd voor het volk. Daarom moesten ze het zo regelen dat de Romeinen toch het uiteindelijk vonnis zouden uitspreken tegen Jezus van Nazareth. De feestdagen boden uitkomst: het was immers voor de Joden verboden om op een feestdag iemand te veroordelen. Als ze Jezus dus vlak voor het begin van de sabbat (vrijdag, bij zonsopgang) zouden arresteren, dan waren ze 'wettelijk' gedwongen om Hem naar Pilatus te sturen, zodat hij Hem kon veroordelen. Daarom is de keuze van deze avond niet een soort toeval, maar bewust door de Joden uitgekozen. Ondertussen leidt de Here zelf de gang van zaken. Zo wordt Christus door de wereldlijke rechter veroordeeld.

Aandachtspunten

De evangelisten geven verschillende gebeurtenissen van de gevangenneming.

Matteüs vertelt van de kus van Judas, gevangenneming en de verontwaardiging van Petrus: hij grijpt zijn zwaard en slaat de knecht van de Hogepriester het oor af. Hij vertelt niet van de genezing van het oor. Christus maakt duidelijk dat dit niet een gewone arrestatie is: deze arrestatie is een vervulling van de Schrift. Typisch een opmerking voor Matteüs, die zijn evangelie voor de Joden heeft geschreven.

Marcus vertelt hetzelfde als Matteüs, maar hij vertelt ook een kleine anekdote: een jonge man die aanwezig was, werd gegrepen, maar vluchtte naakt weg, terwijl hij zijn bovenkleed in de handen van de soldaten achterlaat (= alleen in onderkleed?).

Lucas vertelt min of meer hetzelfde als Matteüs, maar voegt er, als arts, aan toe dat Jezus het oor van de knecht geneest.

Johannes noemt de naam van de slaaf: Malchus. Misschien kende hij de naam goed, omdat hij bekend was bij de hogepriester. Johannes vertelt het bijzondere moment dat Jezus zich presenteert aan de soldaten. Hij vraagt hen: wie zoeken jullie. Als zij antwoorden: Jezus van Nazareth en Jezus zegt dat Hij het is, vallen ze op de grond. Jezus verzoekt vervolgens uitdrukkelijk om zijn vrienden te laten gaan. Hiermee vervult Hij zijn eigen woorden uit Johannes 17,11: Heilige Vader, bewaar hen ... Enz.

Introductie op de les

Het is donker en stil. In de tuin van Getsemane lopen mannen met zwaarden en knuppels. Ze worden aangevoerd door een jonge man. Ze lopen in een rechte lijn op hun doel af.

Afsluiting van de les

Hoe erg is het als mensen je in de steek laten? Heel erg. God laat ons nooit meer in de steek, want Hij is bij ons, ondanks onze gebreken. De verlatenheid, de echte eenzaamheid heeft Hij gedragen.

HOOFDSTUK 24 - DAG 4 WITTE DONDERDAG

Lesboek p. 102 t/m 105

Het avondmaal in de kerk

In deze week stonden we vooral stil bij Jezus' laatste maaltijd en gevangenneming. De verwerking geeft weer extra aandacht aan de zgn. Witte Donderdag, en dan in het bijzonder aan de instelling van het avondmaal. Daarnaast krijgt ook de Joodse Pesachmaaltijd weer aandacht.

Leerlingen kunnen zelf actief aan de slag met de opdracht om een menukaart te maken, blz. 49.

Eventueel kunnen ze op internet meer ontdekken over de bijzondere gebruiken van de Joden bij de Pesachmaaltijd.

Werkboek p. 48 & 49

De bedoeling van de vragen bij schatgraven (blz. 48 van het werkboek) is dat de kinderen goed weten dat wat de predikant zegt bij de viering van het avondmaal, de woorden zijn van Christus bij het eerste avondmaal.

HOOFDSTUK 25 GOEDE VRIJDAG

- Dag 1 *Het verhoor*
Matteüs 26 : 57 – 27 : 32
Marcus 14 : 54 – 15 : 21
Lucas 22 : 63 – 23 : 25
Johannes 18 : 12 – 19 : 16
- Dag 2 *De kruisiging*
Matteüs 27 : 33 – 56
Marcus 15 : 22 - 41
Lucas 23 : 33 – 49
Johannes 19 : 16 - 37
- Dag 3 *Het grote geheim*
Handelingen 2 : 1 - 47
- Dag 4 *Goede Vrijdag*
Lesboek p. 106 t/m p. 109
Werkboek p. 50 & 51

Thema

Deze week staat de herdenking van Christus' lijden en sterven centraal. Allerlei elementen kunnen benadrukt worden:

1. het grote fysieke lijden: de geseling en de kruisiging;
2. de onschuldige veroordeling;
3. de verwerping van Jezus door zijn eigen volk;
4. de gehoorzaamheid van Jezus: Hij gaat de weg die de Vader voor Hem heeft aange-
wezen;
5. de glorie van Christus: door zijn lijden
heen is Hij degene die zijn volk verlost als
het lam van het Nieuwe Verbond.

Algemene informatie

Het is moeilijk om de precieze volgorde van de gebeurtenissen op de Goede Vrijdag, en dan meer in het bijzonder het verhoor van Jezus op die dag, op een rijtje te zetten. De vier evangelisten vertellen verschillende momenten uit die verhoren. Het is duidelijk dat in die verhoren drie instanties actief zijn: de Joodse leiders, Pilatus en ook Herodes (Lucas 23).

Het is belangrijk om je te realiseren dat het hele proces door de Joden als een list is opgezet, dat het snel moest verlopen en dat de uiteindelijke veroordeling niet door hen, maar door Pilatus zou moeten worden uitgesproken. Zij moeten zich immers aan de wet houden, die hen verbiedt om op sabbat iemand te veroordelen.

Het verhoor van de Here Jezus loopt uiteindelijk uit op de kern van de claim van Jezus: Hij is de beloofde Messias. Matteüs 26:63: hier roept Kajafas God aan als getuige. Is Hij nu de Christus, de Zoon van God? Christus bevestigt wat Kajafas zegt en Hij claimt dat Hij de Zoon van de mens is uit Daniël 7:13.

Na de veroordeling volgt de bespotting. Bij Kajafas en later ook bij Herodes. Bij Pilatus wordt Jezus gezeseld, een Romeinse straf, maar door Pilatus ingezet om medelijden te wekken bij de Joden. Tevergeefs: hij moet noodgedwongen doen wat de Joden van hem eisen. Hij veroordeelt Jezus tot het kruis.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- weten de leerlingen wat Christus allemaal moest lijden: geseling, kruisiging. Ze weten wat die beide martelingen inhouden.
- Weten de kinderen wat nu uiteindelijk de reden is waarom Jezus veroordeeld wordt: Zijn claim dat Hij Gods Zoon is.
- Kunnen de kinderen globaal het verloop van het proces van Jezus weergeven.
- Weten de kinderen dat de Joden listig handelden: ze willen Jezus veroordelen, maar dat moet door Pilatus gebeuren.
- Weten de kinderen dat Jezus dit lijden droeg om ons.
- Weten de kinderen dat niet de Joden Jezus hebben gekruisigd, maar dat uiteindelijk wij het hebben gedaan.

Memoriseertekst

Om onze zonden werd Hij doorboord, om onze wandaden gebroken. Voor ons welzijn werd Hij getuchtigd, Zijn striemen brachten ons genezing.

Jesaja 53:5

Liederen

- Psalm 22
- Psalm 31
- Psalm 35
- Liedboek voor de kerken, Gezang 172
- Liedboek voor de kerken, Gezang 174
- Liedboek voor de kerken, Gezang 177
- Liedboek voor de kerken, Gezang 182
- Liedboek voor de kerken, Gezang 183
- Liedboek voor de kerken, Gezang 189

HOOFDSTUK 25 - DAG 1 HET VERHOOR

Verteltekst

Matteüs 26 : 57 – 27 : 32

Marcus 14 : 54 – 15,21

Lucas 22 : 63 – 23 : 25

Johannes 18 : 12 -19 : 16.

Achtergrondinformatie

Proefproces: Jezus wordt eerst meegenomen door de soldaten naar het huis van Annas, hetzelfde huis waar iets later het verhoor door Kajafas plaatsvindt. Annas was de voorganger van Kajafas. Volgens de Joodse wet was hij nog steeds de hogepriester. Maar de Romeinen stelden na een bepaalde termijn een nieuwe hogepriester aan, vaak een politieke benoeming. Annas wordt dus erkend als hogepriester. Als het nog donker is, vindt in het huis van Annas een soort proefproces plaats. Johannes vertelt als enige van de ondervraging bij Annas. Dan is het nog nacht. Volgens de Joodse wet mag er in de nacht geen proces plaatsvinden: rechtspraak moet het daglicht kunnen verdragen. Hier nemen de Joden hun toevlucht tot de nacht. Maar een werkelijke veroordeling kan dan niet plaatsvinden: er moet een veroordeling bij daglicht volgen.

Kajafas: van het evangelie van Johannes switchen we naar Matteus 26 : 57. Hier gaat Jezus direct naar Kajafas. Valse getuigen zijn door de leiders opgetrommeld om Jezus vals te beschuldigen. Jezus zwijgt. Dan komt Kajafas met de werkelijke aanklacht: Jezus zegt de Zoon van God te zijn. Hij vraagt dat rechtstreeks aan Jezus. Jezus bevestigt het. Het is duidelijk dat, terwijl de discipelen zich nauwelijks iets konden voorstellen wat de Messiaanse pretentie van Jezus is, Kajafas heel goed had begrepen wat de kern van Jezus boodschap is: Hij is de beloofde Messias.

Pilatus: proconsul of prefect van de Romeinen. Door keizer Tiberius benoemd. Hij woonde in een paleis in Caesarea. Hij kwam niet graag in Jeruzalem: dan waren er altijd lastige klussen op te knappen; meestal klussen die de Joodse godsdienst aangingen, een godsdienst die de Romeinen niet begrepen. Hij heeft zich niet erg geliefd gemaakt bij de Joden door een paar 'domme' zetten, of misschien waren die werkelijk bedoeld om de Joden te irriteren:

bij zijn intocht liet hij de Joden verplicht knielen voor de Romeinse adelaar. Hij gebruikte tempelgeld om een waterleiding aan te leggen en hij liet op gouden schilden in het paleis van Herodes de afbeelding van Tiberius aanbrengen. Invloedrijke Joden klaagden bij keizer Tiberius in Rome. Pilatus wist dat ongetwijfeld en dus hing er voor Pilatus veel van af om het proces tegen Jezus netjes af te wikkelen.

Het is duidelijk dat na de uiteindelijke veroordeling door Kajafas en het besluit om Jezus te doden, dat vervolgens de gang naar Pilatus gemaakt moet worden: de Joden mochten wel iemand ter dood veroordelen (door middel van stenigen vgl. later de steniging van Stefanus), maar nu stond de wet hen in de weg: het was sabbat. Daarom gaan de hogepriesters en de oudsten naar Pilatus, Matteus 27. Het was voor Pilatus een bizar of angstaanjagend iets: iemand die zich de Zoon van God noemt. Zonen van de goden kennen de Romeinen wel, maar dat waren toch echt niet gevangene Galileërs!! Dat blijkt wel als Pilatus eigenlijk geen veroordeling wil uitspreken. Als hij ontdekt dat Jezus uit Galilea komt, besluit hij direct Jezus naar Herodes te sturen: laat hij zijn vingers maar branden aan die man uit Nazareth! Maar Jezus antwoordt Herodes niet. Na een bespotteling door de soldaten van Herodes, stuurt deze Jezus terug naar Pilatus die probeert de Joden te bewerken. Dat wordt met name beschreven door Johannes. Na gezeseld te zijn staat Jezus bebloed voor zijn volk. Pilatus: zie de mens. Maar Gods volk verwerpt Gods Zoon. Ze kiezen voor Barabbas en Jezus wordt veroordeeld tot de kruisdood.

Aandachtspunten

- Zorg dat je zo goed mogelijk de volgorde van het proces in je hoofd hebt. Eventueel zet je de verschillende punten op het bord.
- Een aantal belangrijke elementen is nog niet genoemd: b.v. de verloochening van Petrus. De evangelisten besteden daar aandacht aan: in het huis van Annas en in dat van Kajafas zijn er mensen die hem herkennen. Petrus verloochent Jezus tot 3 maal toe. Ook de bode die de boodschap van de vrouw van Pilatus uit Caesarea komt brengen.
- Jezus zwijgt, behalve als de kernbeschuldiging aan de orde komt.

Introductie op de les

Het verhoor van Jezus is zo oneerlijk: het staat al bij het begin van het proces vast dat Hij ter dood veroordeeld moet worden. Het is vreselijk om te moeten ervaren dat iedereen tegen je is, dat de feiten verdraaid worden, dat je niets verkeerd hebt gedaan en dat je toch, letterlijk, 'moet hangen'. Maar zo wordt werkelijkheid wat Kajafas al had gezegd: het is beter dat een man sterft dan dat het hele volk ten onder gaat.

Afsluiting van de les

Weten de leerlingen *waarom* de Here Jezus uiteindelijk gekruisigd wordt? Het lijkt een list, een uitkomst voor de Joden uit een lastig probleem. Maar het is uiteindelijk de leiding van God: Jezus moest gekruisigd worden, zoals Hij zelf gezegd heeft. Zo draagt Hij, als vervloekte, de straf van God.

HOOFDSTUK 25 - DAG 2 DE KRUISIGING

Verteltekst

Matteüs 27 : 33 – 56

Marcus 15 : 22 – 41

Lucas 23 : 33 – 49

Johannes 19 : 16 – 37

Achtergrondinformatie

Kruis: het Lesboek beschrijft heel duidelijk de bijzondere betekenis voor de Romeinen. Iemand die gekruisigd werd, was volkomen belachelijk, een aanfluiting. Het was de diepste vernedering die je maar kon bedenken. De dood van een slaaf. De straf was voor de Joden onbekend. Zij stelden ter dood veroordeelden terecht door steniging. Als uitiem blijf van verwerping van de persoon en zijn daad, kon het lijk aan een paal worden opgehangen. Dan was deze persoon vervloekt: ook de hemel ontvangt hem niet meer (Deut. 21:22). Zoals het Lesboek aangeeft: de marteling voor een gekruisigde was vreselijk. Uiteindelijk stierf de ongelukkige niet door bloedverlies, maar door verstikking. Door het hangen aan de spijkers, werd het steeds moeilijker om adem te halen.

Vervulling: verschillende keren heeft Jezus geprofeteerd dat Hij gekruisigd zal worden (b.v. Matteüs 20 : 17 - 19). De discipelen zullen dat ook vreemd hebben gevonden: het was immers een bekende Romeinse straf.

Derde uur: Marcus noemt het tijdstip van de kruisiging het derde uur. Hij rekent volgens de Joodse rekening: vanaf zonsopgang. Dan heeft de kruisiging plaatsgevonden om ongeveer 9 uur 's morgens. Matteüs noemt het zesde uur als het uur van de duisternis: dat moet dan om ongeveer 12 uur zijn, midden op de dag. Die duurde tot het negende uur: tot 3 uur in de middag. Toen stierf Jezus. Het is duidelijk dat de vrouwen die Jezus wilden begraven haast moesten maken om hem voor zonsopgang in het graf te leggen.

Kruiswoorden: de zeven kruiswoorden zijn bekend geworden. Het is goed aandacht daaraan te besteden. Ze staan in het Lesboek.

Vloek: een gekruisigde is vervloekt, evenals iemand die na zijn dood wordt gespietst aan een paal, Deut. 21 : 22. Zo iemand zweeft tussen hemel en aarde. De aarde stoot hem uit en de hemel wil hem niet aanvaarden. Bij Christus wordt dat des te sterker. Alle omstanders bespotten Hem en ook de Vader in de hemel zwijgt: drie uur duisternis.

Aandachtspunten

- Vertel de gang van Jezus naar het kruis: de Via Dolorosa,

- Besteed aandacht aan de vreselijke marteling. Niet te uitgebreid, maar de kinderen mogen wel weten dat de marteling zeer groot was.
- Besteed aandacht aan het feit dat Jezus gekruisigd werd. Zo wordt zijn eigen profetie vervuld en is Hij van God vervloekt. Zo draagt Hij de vloek voor ons.
- Besteed aandacht aan de spot van de leiders van het Joodse volk.
- Besteed aandacht aan de spot van Pilatus. De Joden willen niet het bewuste opschrift, maar Pilatus wil ze een hak zetten: wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven (Joh. 19 : 22).
- Besteed aandacht aan het korte gesprek tussen Jezus en de beide moordenaars. Een van beide moordenaars mag weten dat Hij de eerste met wie Jezus in het paradijs komt. Voor hem is het niet afgelopen!
- Besteed aandacht aan Psalm 22. Daarin profeteert de psalmist wat Jezus moet meemaken!

Introductie op de les

Kruisigen is een vreselijke marteling. De Romeinen gebruikten die als de doodstraf voor slaven. Ze keken niet op een meer of minder. Na de slavenopstand van Spartacus hingen aan de Via Appia om de 100 meter aan beide zijden van de weg, over een lengte van 100 km. slaven aan een kruis.

Afsluiting van de les

Zingen van een paar coupletten uit Psalm 22.

HOOFDSTUK 25 - DAG 3 HET GROTE GEHEIM

Verteltekst

Handelingen 2 : 1 - 47

Achtergrondinformatie

Martinus Nijhoff (1894-1953:) was afkomstig uit een familie van boekhandelaars, uitgevers en bibliografen. Hij studeerde rechten en Nederlands. Opvallend in zijn werk is dat hij aangrijpende emoties in eenvoudige taal weet weer te geven. Kenmerkende motieven in zijn werk zijn het terugverlangen naar het ongerept kind-zijn (*De kinderkrustocht*), het zoeken naar intimiteit, de godsdienst, en het met eerbied en liefde terugzien op zijn moeder. De vier dichtbundels die hij schreef behoren tot het beste wat er in de Nederlandse poëzie verschenen is. Na *De wandelaar* (1916) beschrijft Nijhoff in de bundel *Vormen* (1924) de wanhoop van de moderne mens die de leegheid van dit bestaan onontkoombaar ervaart. De poëzie in de bundel *Nieuwe gedichten* (1934) betekende een doorbraak naar het gewone woord en wordt wel omschreven als 'een bijna spreken'. Nijhoffs laatste dichtwerk is het lange, afzonderlijk uitgegeven gedicht *Het uur U* (1942).

Sonnet: dit gedicht is een sonnet, een renaissancevorm: 2 strofes van 4 regels (kwatrijn) en 2 strofes van 3 regels (terzine). Hier is echter sprake van een variant: de laatste 2 strofes zijn een kwatrijn en distichon: 2-regelige strofe. Het rijm is in dit gedicht omarmend: abba; cd-dc; effe; gg. Bijzonder in dit verband. Nijhoff heeft niet gekozen voor gekruist rijm. Het omarmende doet denken aan Christus die zijn armen uitspreid om ons te omhelzen (cf. de Mattheüspassion, J.S. Bach).

Ichthus: het Griekse woord voor vis. Een oude christelijke belijdenis. De vijf Griekse letters vormen een geloofsbelijdenis:

I = Jesus	Jezus
Ch = Christus	Christus
Th = Theou	(Van) God
U = (H)Uios	Zoon
S = Soter	Redder

Ambigue: de titel van het gedicht is ambigue, of dubbelzinnig. De soldaat kruisigde Jezus, maar je kunt het ook uitleggen dat Jezus de soldaat kruisigde. Dat zegt het gedicht ook. Zie de inhoud ervan.

Wij sloegen hem aan het kruis. Allereerst: hier is de soldaat aan het woord, die terugziet op zijn daad. Hij heeft Jezus aan het kruis geslagen, samen met zijn maten. Zacht heeft hij de oproep van Jezus gehoord om Hem te volgen. En het was alsof hij Jezus direct al lief kreeg,

maar toch zijn opdracht moest volbrengen: hij sloeg Jezus aan het kruis.

Wending: een sonnet heeft altijd een wending na de twee eerste strofes. Hier is dat ook het geval: de tijd (ook van de werkwoorden) verandert. Het is alsof de soldaat nooit meer loskomt van Jezus. Hij is een christen en tekent overal een vis. En hij antwoordt de mensen: Hij heeft een spijker door mijn hand geslagen.

Aandachtspunten

- Vertel iets over de eerste christelijke kerk. De belijdenis van de eerste christelijke kerk: de Ichthusformule.
- Vertel iets over Nijhoff.
- Lees het gedicht zelf mooi voor en/of laat het door de kinderen mooi voorlezen.
- Praat met de kinderen over het grote geheim:
Van wie is dit geheim?
1. van de soldaat
2. van Christus
3. van ieder die ook zegt: wij hebben Hem aan het kruis geslagen.

Introductie op de les

Wat betekent de titel van het gedicht. Eens kijken of de kinderen het ambigue kunnen ontdekken.

Gesprek met de kinderen over de soldaten. Hoe zouden die de kruisiging hebben meegeemaakt? Wat voor een mensen zijn soldaten?

Afsluiting van de les

Het is misschien een idee om, nu een gedicht behandeld is, om een opstel te laten schrijven over een soldaat, of b.v. over Simon van Syrene, of over Jozef van Arimathea. Onbekende figuren uit de bijbel die de kinderen wat kunnen 'invullen'.

HOOFDSTUK 25 - DAG 4 GOEDE VRIJDAG

Lesboek p. 106 t/m 109

Goede Vrijdag

De verwerking biedt mogelijkheden om via een aantal teksten (blz 50 werkboek) nog eens een paar belangrijke momenten naar voren te halen. Op blz. 51 wordt een opdracht om een interview te houden geformuleerd. Het is belangrijk om daar voorzichtig mee om te gaan. Voor de kinderen zal het niet gemakkelijk zijn om hun burens te interviewen. Ze kunnen natuurlijk ook altijd familie of vrienden interviewen. Misschien is het goed om eerst even met de klas vragen te bedenken die te maken hebben met Goede Vrijdag en het dragen van een kruis.

Werkboek p. 50 & 51

Je kunt de les beginnen om te praten over de uiteindelijke betekenis van Goede Vrijdag: het groene kader op blz. 109 van het lesboek.

Je kunt de daarna de les gebruiken om met de bijbel de vragen op blz. 50 te beantwoorden. Daarna kunnen de kinderen het interview voorbereiden.

HOOFDSTUK 26 PAASZONDAG – HET FEEST VAN DE OPSTANDING

Dag 1	<i>Opstanding</i> Matteüs 28 : 1 – 10 Marcus 16 : 1 – 8 Lucas 24 : 1 - 41 Johannes 20 : 1 – 18
Dag 2	<i>Hoe vier je Pasen?</i>
Dag 3	<i>De Emmaüsgangers</i> Lucas 24 : 1 – 41
Dag 4	<i>Paaszondag – het feest van de opstanding</i> Lesboek p. 110 t/m p. 113 Werkboek p. 52 & 53

door de opstanding van Jezus Christus uit de dood, waardoor wij leven in hoop.
1 Petrus 1 : 3

Liederen

- Psalm 16, 18, 97, 98 en 149
- Liedboek voor de Kerken 196, 205, 208, 211, 215, 217, 218, 221, 222 en 300

Thema

Deze week staat het thema 'het feest van de opstanding' centraal. De oude christelijke groet: 'De Heer is waarlijk opgestaan', zoals de Emmaüsgangers worden begroet als ze terug in Jeruzalem komen (Lucas 24,34). Het is de geweldige afronding van de vertellingen en de lessen rond het lijden van Christus. Van lijden tot heerlijkheid!

Algemene informatie

Terwijl de gebeurtenissen op de dag van Jezus sterven al heel moeilijk op een rijtje te krijgen zijn, geldt dat zeker voor de dag van de opstanding. De evangelisten geven allemaal een verschillende versie van het verhaal. Eigenlijk onderstreept dat het authentieke karakter van de verslaggeving van de gebeurtenissen. Het was hectisch die morgen: wat er gebeurde was nog nooit vertoond! Het is dan ook niet verwonderlijk dat de discipelen een heel eigen weergave geven van de gebeurtenissen. Het is misschien goed om bij de vertelling vooral aandacht te geven aan een van de evangelisten. Aan de andere kant is een poging om alles in chronologische volgorde te plaatsen heel uitdagend. De kinderen zullen dat vast ook mooi vinden.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- weten de leerlingen globaal wat er op die eerste morgen van de week gebeurde.
- Weten de leerlingen wat het verschil is tussen opstanding en opwekking.
- Kennen de leerlingen het verhaal van de Emmaüsgangers.
- Kunnen de leerlingen nadenken en standpunten formuleren over de manier van vieren van dit grote christelijke feest.

Memoriseertekst

Geprezen zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus: in Zijn grote barmhartigheid heeft Hij ons opnieuw geboren doen worden

HOOFDSTUK 26 - DAG 1 OPSTANDING

Verteltekst

Matteüs 28 : 1 – 10

Marcus 16 : 1 – 8

Lucas 24 : 1– 41

Johannes 20 : 1 – 18.

Achtergrondinformatie

Grafwacht: Matteüs concentreert zich op de wacht die de Joodse leiders van Pilatus ontvangen. Zij weten nota bene van Jezus' profetie dat Hij op de derde dag zal opstaan. Zijn eigen vrienden zijn verdoofd van verdriet. De leiders van het volk niet. Ze schenden in feite de sabbatsrust door naar Pilatus te gaan (een heiden, waar ze volgens hun gewoonten niet mochten komen!). Van hem ontvangen ze een paar soldaten die het graf moeten bewaken. Uiteindelijk vormen zij het harde bewijs dat Jezus werkelijk is opgestaan. Zijn lichaam kan niet gestolen zijn, want de wacht staat voor het graf. Matteüs vertelt juist van die grafwacht om het ongerijmde van de Joodse leugen aan te tonen.

Opstanding: het werkelijke feit van de opstanding wordt niet verteld. De enige die er enigszins getuigen van zijn geweest zijn de soldaten. Maar zij vallen verblind op de grond. Het doet denken aan het begin van de Bijbel: het licht van God gaat aan alles vooraf. Ook bij de schepping was niemand aanwezig. Het was dan ook zo groot, imposant en buiten de orde dat het niet of nauwelijks verhaald kan worden.

Opstanding – Opwekking: de evangelisten gebruiken de woorden door elkaar. Opstanding verwijst duidelijk naar Christus als triomfator. Het kòn ook niet dat Hij door de dood werd vastgehouden. Hij is God en er is bij Hem alleen het leven. Daarom kon het niet anders: Christus moest uit de dood opstaan. Het woord opwekking verwijst naar de activiteit van God de Vader. Hij wekt Zijn Zoon op. Zijn offer is geaccepteerd. Hij redt zijn geliefde uit de dood. Het is immers de Vader die door het werk van Zijn Zoon zichzelf verzoent met de mensen en de dood verslaat, zoals Hij al in het begin beloofd heeft.

Matteüs: bij Matteüs staat de engel centraal. Hij komt naar beneden, niet om Christus op te wekken, maar om als wacht bij het graf de vrouwen te ontvangen en de soldaten de schrik van hun leven te bezorgen. Het is een van de engelen die in de hemel roepen het driemaal heilig. Dat is hier aan de hand. De weggerolde steen, is niet weggerold om Christus doorgang te geven, maar om te verkondigen dat het graf leeg is. Christus kon immers door de gesloten deur bij zijn discipelen komen?

De vrouwen, Maria van Magdala, Maria, de moeder van Jacobus (zie Marcus) komen bij het graf en gaan erin. Verder wordt het initiatief overgenomen door de engel. Hij verkondigt het nieuws en zendt ze naar discipelen die naar Galilea moeten komen. Daar waar ze zoveel samen hebben meegemaakt. Dat ze in het graf gaan, wordt door het Griekse werkwoord aangegeven: het is eerder uitgaan dan weggaan. Aan het einde van de gebeurtenis verschijnt Jezus zelf. De vrouwen aanbidden Hem.

Marcus: Marcus noemt 3 vrouwen die naar het graf gaan: Maria van Magdala, Maria, de moeder van Jacobus en Salome. Marcus vertelt van hun overwegingen: wie zal de steen wegrollen? Marcus vermeldt duidelijk dat de vrouwen het graf ingaan. Het blijkt dat er ook een engel in het graf aanwezig is. Ook om de vrouwen te vertellen wat er eigenlijk gebeurd is. Ook deze engel geeft de opdracht om de discipelen te vertellen dat ze naar Galilea moeten gaan. En Petrus. Hij wordt hier apart genoemd. Marcus heeft dan ook zijn evangelie opgetekend naar aanleiding van het getuigenverslag van Petrus.

Lucas: spreekt over 'vrouwen'; aan het einde van de pericope noemt hij de namen: Maria van Magdala, Maria de moeder van Jacobus en Johanna. De laatste lezen we niet bij Matteüs en Marcus. Zij constateren dat de steen is weggerold en dat het lichaam weg is. Dan zien ze twee mannen in blinkende gewaden die bij hen stonden. Ze kijken en gaan ongerust naar binnen, waar ze het lichaam niet vinden. Ook hier verkondigen nu twee engelen hun de blijde boodschap.

Lucas vertelt dat de discipelen totaal geen geloof hechtten aan hun verhaal. Maar Petrus staat snel op en rent naar het graf. Toen hij naar binnenging, zag hij alleen de windsels. Hij was verbaasd: wat is er toch gebeurd? Er is bij hem geen geloof.

Johannes: heeft een heel ander verhaal. Hier gaat Maria van Magdala alleen op pad, zo lijkt het. Misschien is Maria blijven hangen en is ze nog een keer gaan kijken bij het graf. Maar het lichaam van Jezus is er niet. Dan gaat ze naar Petrus. Petrus rent naar het graf, zoals ook Lucas vertelt. Maar Johannes gaat mee en haalt hem in. Johannes gaat het voorportaal in en hij zag de windsels liggen. Daarna kwam Petrus en hij ging helemaal naar binnen. Ook hij zag de windsels, maar de zweetdoek voor op het hoofd, netjes opgerold. Na hem komt Johannes. Hij schrijft dat hij geloofde.

Na deze episode verschijnt Jezus aan Maria van Magdala die nog steeds verdoofd rondloopt. Maria denkt dat Hij de tuinman is. Pas

als Jezus haar bij de naam noemt herkent ze Hem. Maar ze kan Hem niet (blijvend) vasthouden. Christus gaat naar zijn Vader in de hemel.

Cocon: de windsels die de vrouwen en de discipelen zien liggen zijn de doeken, doordrenkt van de specerijen. Daardoor zijn de doeken hard geworden. Christus is daar niet uitgebroken, maar Hij heeft de doeken als een cocon achtergelaten. Zijn opstanding was geen worsteling met doeken, maar een opstanding in heerlijkheid.

Aandachtspunten

- Geef duidelijk aan de geweldige triomf van Christus. De dood is verslagen.
- Maak duidelijk dat het ongelof van de vrouwen en de discipelen begrijpelijk maar ook verwijtbaar is. Begrijpelijk want dit is nooit vertoond. Verwijtbaar want Jezus heeft het hen wel degelijk verteld. Wat dan ook opvalt is dat de engelen geduldig ieder keer weer het nieuws herhalen.
- Probeer de verschillen tussen de evangelisten te bespreken. Het bord kan hulp bieden.
- Laat duidelijk zien dat dit de kern is van ons geloof: Christus leeft!

Introductie op de les

Heb je wel eens op een kerkhof gelopen. Daar is het stil. De mensen lopen langzaam. Het is er vaak vredig, maar iedereen weet dat het een vreselijke plek is: hier heerst de dood.

Op de dag van de opstanding was het kerkhof de plaats van het grootste nieuws dat ooit verteld is: Hij is hier niet, want Hij is opgewekt. Dat kun je je toch niet voorstellen. Maar we geloven het toch!! (Zie ook de foto's in het Lesboek.)

Afsluiting van de les

Weten de leerlingen *waarom* het zo'n ongelooflijk evangelie is. Omdat het tegen alle ervaring ingaat. Al in de eerste kerk werd er getwijfeld aan de opstanding. 1 Kor. 15 laat duidelijk zien dat er binnen de gemeente van Corinthe twijfel en ongelof was. Maar Paulus maakt duidelijk dat als Christus niet zou zijn opgestaan, dat dan ons geloof zinloos is. Maar Christus is wel opgestaan. Als eerste van hen die ontslapen zijn. Zijn opstanding is garantie van onze opstanding.

HOOFDSTUK 26 - DAG 2 HOE VIER JE PASEN?

Verteltekst

Vandaag geen bijzondere tekst. Misschien kun je verwijzen naar 1 Kor 15. Ook de mensen in Corinthé kregen moeite met de viering van Pasen.

Achtergrondinformatie

Paashaas: Pasen valt samen met de lente. Bij de kerstening is het feest van Pasen, feest van nieuw leven, gecombineerd met het feest van de lente. Eieren verwijzen naar vruchtbaarheid. Ook bloemen en uitbottende planten. Hoe de paashaas precies in de traditie is gekomen is onduidelijk. De paaseieren komen misschien uit de Joodse traditie om op sederavond een hardgekookt ei te serveren. In ieder geval illustreert het dat in onze cultuur de kennis van de christelijke feestdag aan het verdwijnen is.

Aandachtspunten

- Besteed aandacht aan allerlei manieren om Pasen te vieren.
- Besteed aandacht aan onze cultuur waarin de kennis van Pasen. – Zorg ervoor dat de kinderen niet te zeer verontwaardigd worden: het evangelie is ook een dwaasheid voor de mensen. We moeten het geduldig verkondigen.

Introductie op de les

Wat doen de mensen met Pasen allemaal? Eerste Paasdag is een gewone zondag en Tweede Paasdag een dag om naar de meubelboulevard te gaan. Toch lees je in het artikel dat er nog steeds mensen zijn die vasthouden aan de betekenis van Pasen: de Heer is echt opgestaan. Misschien moeten we dat vandaag extra sterk verkondigen!?

Afsluiting van de les

Het is prachtig om samen te zingen van de opstanding. Dit feest vraagt om uit volle borst de opgestane heer te prijzen. Vraag ook de kinderen mooi te zingen. Verschillende verzen.

HOOFDSTUK 26 - DAG 3 DE EMMAÜSGANGERS

Verteltekst

Lucas 24 : 1 – 41

Achtergrondinformatie

Jezus is verschillende malen aan zijn leerlingen verschenen. Ook op de dag van Zijn opstanding is Hij aan verschillende mensen verschenen. Eerst aan de vrouwen, daarna aan anderen en pas in de laatste plaats aan de twaalf. Het lijkt erop alsof Jezus de discipelen oproept de berichten van Zijn opstanding te geloven. Er blijft ongeloof en Jezus verwijt hen dat ook (Lucas 24 : 38). De ontmoeting met de Emmaüsgangers is heel bekend geworden juist vanwege de betekenis die Christus zelf geeft aan het Oude Testament. De Emmaüsgangers tasten in het duister. Ze verkeerden in de verwachting dat Hij het was die Israël zou redden, vers 21, maar nu is Hij dood, of niet....? De geruchten van zijn opstanding hebben hen ook bereikt, maar het maakt hen helemaal onzeker. Ze begrijpen er niets meer van. Jezus lijkt zelfs een beetje boos te worden, vers 25: "... hebt u dan zo weinig verstand ...."

En dan maakt Jezus duidelijk dat juist de profeten hebben geprofeteerd dat de Messias moest lijden. En Hij verklaarde wat er in al de Schriften over Hem geschreven stond. Het Oude Testament spreekt over Christus' lijden!

Verschijsningen: de evangelisten vertellen alle vier van verschijsningen van de Here Jezus na Zijn opstanding. Die verschijsningen hadden als doel om het ongeloof bij de discipelen te doorbreken en om hen te instrueren over de tijd die zou gaan komen. Ook Lucas weet van verschijsningen. Hij noemt in handelingen de duur ervan: veertig dagen (Hand.1 : 3; 13 : 31). Ook Paulus weet van verschillende verschijsningen. De Here Jezus is zelfs aan 500 man tegelijk verschenen (1 Kor 15 : 5-8). In het verhaal van de Emmaüsgangers gaat het over een verschijsnen van Christus aan twee verder onbekende volgelingen van Jezus, van wie we slechts een naam kennen: Kleopas (Lucas 24 : 18).

De vierde verschijsning is de verschijsning aan de Emmaüsgangers.

1. Eerste verschijsning: Maria van Magdala en Maria de moeder van Jacobus (Marcus 16 : 9 en Matteüs 28 : 9 - 10).
2. De tweede verschijsning is aan twee mannen die naar het veld gingen (Marcus 16 : 12 - 13). Vaak wordt die geïdentificeerd met de verschijsning aan de Emmaüsgangers, maar er is reden om dat niet te doen (zie: J. van Bruggen, *Christus op aarde*.

Zijn levensbeschrijving door leerlingen en tijdgenoten. Kampen,1987.)

3. De derde verschijsning is die aan Petrus, waarover gesproken wordt als de Emmaüsgangers terugkomen in Jeruzalem.
4. De vierde verschijsning is die aan de Emmaüsgangers.

Emmaüs: een plaats 60 stadiën van Jeruzalem verwijderd, dat is 11 km. Het ligt ten noordwesten van Jeruzalem.

Aandachtspunten

- Geef aandacht aan de verschillende verschijsningen die aan deze verschijsning vooraf gingen. Jezus stelt de ontmoeting met de discipelen uit om hen uit te dagen de boodschappers te geloven.
- Geef aandacht aan het denken van de Emmaüsgangers: ze zaten helemaal vast in hun verdriet en teleurstelling: Jezus was toch niet de redder van hun volk.
- Geef aandacht aan Jezus' verontwaardiging. Maar ook aan de uitleg die Jezus gaf en die hun hart raakte: .... Brandde ons hart niet toen Hij ons de Schriften ontsloot?...
- Geef aandacht aan de maaltijd: gastvrijheid van de Emmaüsgangers. Maar Christus neemt het initiatief: Hij deelt het brood uit. Juist bij dit moment herkennen ze Hem.
- Besteed aandacht aan de betekenis OT – NT. Christus geeft zelf aan dat het Oude Testament van Hem spreekt.
- Besteed aandacht aan de bekende Paasgroet: de Heer is waarlijk opgestaan ....
- Direct na deze verschijsning volgt de verschijsning van Jezus aan de twaalf discipelen.

Introductie op de les

Heb je wel eens meegemaakt dat je iets van een bepaalde kant bekijkt en dat je eigenlijk niet los kan komen van die gedachte? En dan zomaar iemand anders met een andere visie komen die je een totaal andere kijk op de gebeurtenissen geeft. Dat gebeurde met de Emmaüsgangers. En die kregen niet alleen een heel andere nieuwe kijk op de gebeurtenissen, maar ook het oude boek dat ze altijd hadden gelezen, het Oude Testament. Nu zagen ze, of ze begonnen te zien wat de werkelijke betekenis van de wet en de profeten was.

Afsluiting van de les

Je zou samen met de klas eens een tekst op kunnen zoeken waar je nu duidelijk kunt zien

dat het Oude Testament spreekt van Christus' lijden en sterven en ook opstanding. Je kunt denken aan Psalm 22: lijden. Of opstanding: Psalm 16. En natuurlijk de profetieën van de lijdende knecht in Jesaja 49, 52 en 53.

HOOFDSTUK 26 - DAG 4 PAASZONDAG – HET FEEST VAN DE OPSTANDING

Lesboek p. 110 t/m 113

leder in zijn eigen taal

In het groene kader wordt duidelijk aangesloten bij de vertellingen: de bewijzen van de opstanding en het ongeloof van de discipelen.

Opstanding geeft hoop voor de toekomst. Ook hoop op onze eigen opstanding. Want dat is de waarde van het geloof in de opstanding van Christus. Het is een garantie van onze opstanding: HC zondag 17 vraag en antwoord 45. Hetzelfde antwoord geeft ook aan dat de opstanding ons nu ook al dringt om telkens opnieuw op te staan tot een nieuw leven.

De vragen ernaast zijn herhaling van de voorafgaande stof. Dat geldt ook voor de vragen in het werkboek

Werkboek p. 52 & 53

De verwerking op blz. 53 is mooi om die juist voor de vrije dagen van Goede Vrijdag en Pasen te maken. Hoe vier je nu Pasen. Antwoorden als: samen naar de kerk gaan en als gemeente van de opgestane Heer Hem lofprijzen. Maar ook: het graf van je opa of oma bezoeken: eens zal dat weer open gaan.....Of een wandeling in de natuur. Het is lente: het nieuwe leven dat de Heer weer geeft voorpelt het werkelijke nieuwe leven!

HOOFDSTUK 27 IEDER IN ZIJN EIGEN TAAL

- Dag 1 *Hemelvaart*
Handelingen 1 : 1 - 14
Matteüs 28 : 16 - 20
Marcus 16 : 14 - 20
Lucas 24 : 44 – 53
- Dag 2 *Judas vervangen*
Handelingen 1 : 15 – 26
- Dag 3 *De komst van de Heilige Geest*
Handelingen 2 : 1 – 47
- Dag 4 *Ieder in zijn eigen taal*
Lesboek p. 114 t/m p. 117
Werkboek p. 54 & 55

Thema

Deze week staat het thema 'Ieder in zijn eigen taal' centraal. Al bij de eerste vertelling kan naar aanleiding van het zendingsbevel dat Jezus Zijn volgelingen geeft, hieraan aandacht worden besteed. Op dag 3 gaat het over de komst van de Heilige Geest. Een centraal element in deze geschiedenis is dat ieder het Evangelie in Zijn eigen taal hoorde. In de verwerkingsles wordt het thema verder uitgediept.

Algemene informatie

Hoewel deze drie verhalen op twee christelijke feestdagen betrekking hebben (Hemelvaart en Pinksteren) dragen ze toch een gemeenschappelijk karakter. In elk van deze verhalen zien we hoe God verder werkt waardoor het Evangelie zich over de hele aarde kan verspreiden. In de eerste vertelling zie we de opdracht van Jezus om het Evangelie over de hele aarde te verspreiden. In het tweede verhaal wordt om die reden de ontstane vacature vervuld. In het derde verhaal lezen we dat de Heilige Geest wordt uitgestort en dat mensen vanuit alle delen van de wereld kennis nemen van het Evangelie én dat ze het horen in hun eigen taal.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- weten de leerlingen wat christenen herdenken met Hemelvaart;
- kunnen ze uitleggen waarom Jezus naar de hemel is gegaan;
- kunnen ze uitleggen wat de relatie is tussen de Hemelvaart van Jezus en Zijn wederkomst;
- weten de leerlingen wat christenen herdenken met Pinksteren;
- kunnen ze uitleggen wat de betekenis van Pinksteren is voor de kerk;
- zijn leerlingen zich bewust van de opdracht van Jezus om het Evangelie uit te dragen;

- zijn leerlingen zich bewust van het belang van bijbelvertaalwerk.

Memoriseertekst

Trek eropuit en maak alle volken tot Mijn leerlingen en doop ze in de naam van de Vader en van de Zoon en van de heilige Geest. Leer hun alles onderhouden wat Ik jullie heb opgedragen. En, wees er zeker van: Ik ben bij jullie, van dag tot dag, tot aan de voltooiing van de wereld.

Matteüs 28 : 19 & 20

Liederen

- Gezang 26a/b : 1-5 - Ja, de Trooster is gekomen
- Liedboek voor de kerken, Gezang 477 - Geest van hierboven
- E&R 168 - Samen in de naam van Jezus
- Opwekking 167 - Samen in de naam van Jezus

HOOFDSTUK 27 - DAG 1 HEMELVAART

Verteltekst

Handelingen 1 : 1 – 14

Matteus 28 : 16 – 20

Marcus 16 : 14 – 20

Lucas 24 : 50 – 53

Achtergrondinformatie

Doop met de Heilige Geest: de doop van Johannes was een symbool van reiniging van schuld, ondergedompeld worden in de Heilige Geest staat voor het nieuwe leven.

Verste delen van de wereld: Jezus gaat naar de hemel en machtigt Zijn volgelingen om Zijn werk voort te zetten. Let op hoe de cirkel steeds groter wordt: Jeruzalem, Judea en Samaria, verste delen van de wereld.

Koningschap voor Israël: de apostelen vragen (Handelingen 1 : 6) of Jezus nu het koningschap voor Israël gaat herstellen. De kracht van Jezus spreken, zijn genezingen en wonderen had bij veel Joden de veronderstelling opgewekt dat ze met Jezus een eigen koning zouden krijgen en verlost zouden worden van de Romeinen. Nu Jezus is opgestaan, ontstaat ook bij de apostelen diezelfde hoop weer. Maar Jezus geeft aan dat Zijn boodschap van heel andere orde is.

Getuige: het woord getuige komt uit de rechtspraak. Getuige zijn is vertellen wat je gezien hebt. Het getuige zijn, is in het begin vooral bestemd voor de ooggetuigen. Zij die zijn optreden, dood, opstanding en Hemelvaart met eigen ogen hebben gezien, kunnen getuigen. Een getuige getuigt altijd voor of tegen iemand. De apostelen zullen getuigen van Jezus zijn, zij zullen de feiten vertellen en Hem tegenover aanklagers verdedigen.

Wolk: een wolk is het teken van Gods majesteit, Gods heiligheid en tevens ook nabijheid. Denk in dit verband aan de wolk die het volk Israël tijdens de tocht door de woestijn voor gaat.

Witte kleren: wit is in de Bijbel het symbool voor reinheid. Witte kleding wijst op engelen.

Aandachtspunten

- Zorg dat het waarom van de Hemelvaart goed naar voren komt in de vertelling. Jezus gaat naar de hemel om daar bij de Vader voor ons te pleiten (pleiten = gunstig over iemand spreken). Verder stuurt Hij vanuit de hemel Zijn Geest zodat wij ons steeds meer op het koninkrijk van God gaan richten.
- Besteed in het kader van deze vertelling aandacht aan de memoriseertekst van deze week. Deze tekst wordt ook wel de zendingsofdracht genoemd.

- De engelen vertellen de leerlingen dat Jezus terug zal komen.
- Een afscheid gaat veelal gepaard met gevoelens van weemoed en verdriet. Opmerkelijk daarom is dat Lucas beschrijft (zie Lucas 24) dat de discipelen juist erg blij terugkeerden van de Olijfberg. Ze gingen terug met de belofte van de Geest én de belofte dat Jezus terug zou komen.

Introductie op de les

Ken je het gevoel dat iemand niet bij je is, maar dat het toch voelt alsof je bij elkaar bent? Straks ben je op kamp van groep 8. Je moeder is dan niet bij je. Jij denkt dan misschien niet meer aan haar. Maar reken maar dat zij wel aan jou denkt en misschien wel in gedachten voortdurend bij je is.

Afsluiting van de les

Weten de leerlingen *waarom* de Here Jezus naar de hemel is gegaan? Bespreek dat Jezus wel naar de hemel is gegaan, maar dat Hij niet weg is gegaan. Hij denkt aan je en is voor je aan het werk. Ook al zie je de Here Jezus nu niet, toch is Hij wel degelijk bij je.

Een andere mogelijkheid is om in te gaan om de belofte dat Jezus terug zal komen. Denken de kinderen daar wel eens over na? En hoe stellen zij zich dat dan voor?

Wees erop voorbereid dat er leerlingen zullen zijn die aangeven dat het wat hen betreft nog wel even mag duren voor de Here Jezus terug komt. Ze hebben het wel prima! In dit verband kan het goed zijn eens door te praten over de nieuwe aarde.

HOOFDSTUK 27 - DAG 2 JUDAS VERVANGEN

Verteltekst

Handelingen 1 : 15 – 26

Achtergrondinformatie

Vervulling: Petrus vertelt dat door het verraad van Judas Gods plan verder ging. Hij verwijst waarschijnlijk naar Psalm 41 : 10 (*'Zelfs mijn beste vriend, die mijn vertrouwen had en met mij het brood deelde, zelfs hij heeft zich tegen mij gekeerd.'*).

Judas: we lezen in dit gedeelte over de dood van Judas

Opvolging: het criterium dat gehanteerd wordt bij de opvolging van Judas is dat het iemand moet zijn die Jezus vanaf het eerste optreden (de doop van Jezus in de Jordaan) heeft meegemaakt tot en met de Hemelvaart aan toe. Deze nieuw te benoemen persoon moet met de andere discipelen getuigen van de opstanding van Jezus.

Twaalven: de twaalf discipelen worden in de Bijbel in verband gebracht met de twaalf stammen van Israël. Vandaar ook dat de lege plaats die Judas achterliet, opgevuld moet worden.

Loten: loten is in de tijd van de Bijbel een manier om de wil van God te leren kennen. De loting wordt vooraf gegaan door gebed. Hoe de loting verder precies in zijn werk ging, is niet bekend.

Aandachtspunten

- Haal even de rol van Judas terug.
- Besteed aandacht aan de reden om de lege plek van Judas weer te vervullen. God gaat verder met Zijn werk. De discipelen zetten het werk van Jezus op aarde nu voort. Iedereen moet weten dat Jezus de dood heeft overwonnen.
- Voorkom dat leerlingen het loten dat de apostelen hier doen, verwarren met loterijen zoals we die tegenwoordig kennen (bijv. van de tv). De apostelen loten om zo achter de wil van God te komen. De loting wordt vooraf gegaan door gebed.

Introductie op de les

Hoe ga je te werk wanneer er een lege plaats is in bijvoorbeeld je voetbalteam. Wie kies je dan?

Afsluiting van de les

Hoe gaan de discipelen te werk wanneer de lege plek van Judas vervuld moet worden? Kiezen zij gewoon degene die ze het aardigst vinden? Waarom kiezen ze voor loten?

HOOFDSTUK 27 - DAG 3 DE KOMST VAN DE HEILIGE GEEST

Verteltekst

Handelingen 2 : 1 - 47

Achtergrondinformatie

Pinksteren: het woord *pinksteren* komt van het Griekse woord *pentekosta* hetgeen vijftig betekent. Het wordt zeven weken (7× 7 dagen) na het Joodse paasfeest gevierd. Het Joodse pinksterfeest wordt *Sjawoeoht* genoemd. Het is van oorsprong een oogstfeest dat op de vijftigste dag na het Pascha plaats vond. Op Sjawoeoht werden broden gebakken van het eerste graan die vervolgens samen met de eerste vruchten (druiven, vijgen, olijven) als offergave naar de tempel werden gebracht. Later hebben rabbijnen ook een geestelijke betekenis aan het feest gegeven door het te koppelen aan de tijd waarin de wet aan Israël werd gegeven bij de berg Sinai. Precies op het feest waarop de eerstelingen van de oogst God worden aangeboden, deelt God Zijn eerste geestesgaven uit. *Geluid van een hevige wind*: het ging niet waaien, maar toch was daar het geluid van een wind.

Tongen van vuur: wind en vuur als aanduidingen van het goddelijke.

Spreeken in vreemde talen: de komst van de heilige Geest gaat gepaard met een talenwonder. Ieder hoort in Zijn eigen taal over de grote daden van God spreken.

Aandachtspunten

- Zet een tijdlijn op het bord en geef Pasen, Hemelvaart en Pinksteren daarop aan. Tussen Pasen en Hemelvaart zitten 40 dagen. Tussen Hemelvaart en Pinksteren 10 dagen.
- De discipelen wisten dat ze de heilige Geest zouden ontvangen. Jezus had het vlak voor Zijn Hemelvaart nog beloofd. En ook eerder tijdens Zijn leven op aarde heeft Hij ernaar verwezen. De discipelen zijn, samen met anderen die zich bij hen hebben aangesloten, voortdurend aan het bidden om de Geest.
- Leg uit wat een moedertaal is.
- Noem de tekenen die zich voordoen wanneer de Geest wordt uitgestort: geluid van een hevige wind, spreken in vreemde talen, iedereen hoorde in zijn moedertaal over de grote daden van God, tongen van vuur.
- Besteed speciale aandacht aan het gegeven dat iedereen het evangelie in zijn eigen taal hoort. Leg eventueel een link naar de taalverwarring die ontstaan is bij de torenbouw van Babel en die nu bij het

Pinksterfeest door de komst van de heilige Geest overbrugd wordt.

- De reactie van de mensen op de toespraak van Petrus: wat moeten we doen?
- Het antwoord van Petrus: begin een nieuw leven. Petrus roept de mensen op om opnieuw te beginnen. Ze moeten opnieuw geboren worden.
- Ongeveer drieduizend mensen aanvaardden het evangelie en laten zich dopen.

Introductie op de les

Zijn er misschien leerlingen in de klas die behalve Nederlands nog een andere taal spreken? Maakt het uit of je een boodschap in je moedertaal te horen krijgt of in een andere taal? Hoeveel talen zouden er eigenlijk zijn op aarde? Weet iemand misschien in hoeveel talen de Bijbel is vertaald?

Afsluiting van de les

De boodschap van Petrus bereikt de harten van de mensen. Door de heilige Geest worden taalbarrières overbrugt. Hoe zit het tegenwoordig met die taalbarrières? Hoe kunnen die overbrugt worden? Hierbij hoeft niet alleen gedacht te worden aan het overbruggen van de verschillende wereldtalen, maar kan ook gedacht worden aan andere barrières.

HOOFDSTUK 27 - DAG 4 IEDER IN ZIJN EIGEN TAAL

Lesboek p. 114 t/m 117

leder in zijn eigen taal

Naar aanleiding van de vertelling over Hemelvaart is de zendingsopdracht besproken. Bij de vertelling over de komst van de heilige Geest is aan de orde geweest dat ieder het evangelie in zijn eigen taal hoorde.

In het interview in het lesboek lezen we hoe mensen de opdracht van Jezus om het evangelie tot in de verste delen van de wereld te vertellen, serieus genomen hebben. Overal ter wereld zijn bijbelvertalers in de wijngaard van de Heer aan het werk om zo eraan mee te werken dat ieder in zijn eigen taal het evangelie kan horen.

Leerlingen kunnen zelf actief aan de slag met de onderzoeksopdracht. Wanneer gebruik gemaakt wordt van internet, zijn de antwoorden niet moeilijk te vinden.

Werkboek p. 54 & 55

De bedoeling van de zgn vertaalopdracht in het werkboek is dat leerlingen zich bewust worden van de verscheidenheid van talen en het gegeven dat sinds Pinksteren het Evangelie over de hele aarde is uitgewaaierd. De apostelen hebben gehoor gegeven aan de zendingsopdracht die Jezus hen (en ook ons) heeft gegeven. Gods koninkrijk is groter dan de eigen horizon reikt.

HOOFDSTUK 28

DOE DIT OM AAN MIJ TE DENKEN

Dag 1	<i>Pesach</i> Exodus 12
Dag 2	<i>Herdenken</i> Schaduwverhaal: Herdenken
Dag 3	<i>De instelling van het Avondmaal</i> Matteüs 26 : 17 – 30
Dag 4	<i>Doe dit om aan Mij te denken</i> Lesboek p. 120 & 121 Werkboek p. 56 & 57

Thema

Doe dit om aan Mij te denken.

Algemene informatie

Dit groepsthema gaat over het Joodse Pesach en de christelijke avondmaalsviering. Jezus geeft de Pesachviering een extra betekenis door het brood met Zijn lichaam en de wijn met Zijn bloed in verband te brengen. De instelling van het Heilig Avondmaal door de Here Jezus is het begin van de vieringen die nog steeds in de christelijke kerk worden gehouden. De leerlingen leren dat de Israëlieten het Pascha vieren om de bevrijding van de slavernij uit Egypte te herdenken en dat christenen het avondmaal vieren om te denken aan de bevrijding van de slavernij van de zonde.

De week start met een bijbelvertelling over het Joodse Pesach. Vervolgens wordt naar aanleiding van het schaduwverhaal 'Herdenken' doorgesproken over de wijze waarop mensen belangrijke gebeurtenissen herdenken en een plaats in hun leven geven. In dit gesprek wordt een verband gelegd naar het herdenken dat de Israëlieten deden bij het Pesach en het herdenken dat christenen doen bij het avondmaal. De vele rituelen bij zowel Pesach als Avondmaal zijn bedoeld om de diepere lagen van deze gedachtenisfeesten een plek te geven.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk kunnen de leerlingen:

- aangeven wat het bloed, de bittere kruiden en de ongezuurde broden betekenden bij het Pascha;
- vertellen waarom er bloed aan de deurposten werd gesmeerd;
- aangeven waarom het avondmaal is ingesteld;
- uitleggen wat de relatie tussen Pascha en avondmaal is;
- vertellen waarom christenen nog steeds het avondmaal vieren.

Liederen

- Psalm 85 : 1
- Gezang 14 : 1 - 4 - Jezus leven van mijn leven
- Gezang 19 : 1 - 4 - Lof zij het lam
- Liedboek voor de kerken, Gezang 358 : 2, 4, 5 - Gij hebt mij Heer, geroepen aan uw dis
- Liedboek voor de kerken, Gezang 360 : 1 – 3 - Heer, wij komen vol verlangen
- E&R 352 - Vader vol van vrees en schaamte

Hulpmiddelen

- Avondmaalschalen en bekers
- Matzes (ongezuurde broden)

HOOFDSTUK 28 - DAG 1 PESACH

Verteltekst

Exodus 12

Achtergrondinformatie

Tijd: het Pascha vond plaats in de eerste maand van het Joodse jaar, de maand Nisan. Vergeleken met onze maanden is dat in maart/april. In deze tijd van het jaar komt alles weer tot bloei. God geeft weer 'nieuw leven'. Vandaar ook dat we omstreeks die maanden ook nog steeds het paasfeest vieren.

Pascha: betekent overslaan. De Israëlieten moesten bloed aan de deurposten smeren. Dat moesten ze doen zodat de verderfengel hun deuren zou voorbijgaan. In principe waren alle eerstgeborenen ten dode opgeschreven. De Israëlieten lieten door het bloed zien dat een offerlam de plaats van hun eerstgeborenen innam. Daarom werden er door God ook hoge eisen gesteld aan het lam. Het moest een jaar oud zijn en helemaal volmaakt. God wil dat we het beste voor Hem overhebben. Op de 10^e dag van de maand Nisan moest het lam worden uitgezocht en op de 14^e dag worden geslacht.

Bittere kruiden: de bittere kruiden staan symbool voor de bittere tijd van slavernij die de Israëlieten in Egypte hebben gehad.

Ongezuurde broden: de wijze van bereiden stond ook symbool voor de haast waarmee de Here God het volk wilde laten vertrekken. Er werd geen gist gedaan in het brood, waardoor het brood niet behoefde te rijzen en dus eerder opgegeten kon worden.

Aandachtspunten

- Herinner de kinderen eraan hoe het volk in Israël is gekomen en hoe ze slaven zijn geworden.
- Het Pascha werd gevierd in de eerste maand. God zelf bepaalt hoe en wanneer het feest wordt gevierd.
- God stelt eisen aan de manier waarop mensen Hem dienen.
- Het volk is (in de tijd van Jozef) gastvrij in Egypte ontvangen; later werden ze slaven. Na een moeilijke tijd, brengt God verlossing.
- Het volk moest gereed staan. Het volk moest reisvaardig zijn: wandelstok in de hand, schoenen aan en de lendenen omgord (het kleed reikte tot de voeten en moest met een gordel vast worden gebonden, zodat ze goed konden lopen). Ook wij moeten klaar zijn voor de wederkomst van Christus op aarde.
- In het oude testament neemt God genoegen met een dierlijk offer. In het nieuwe

testament wil God de mensen persoonlijk de schuld laten betalen. Er is echter geen mens die dat kan. Daarom geeft Hij zijn Zoon als volmaakt offer om de zonden van de mensen te betalen.

- God wil de mensen steeds weer laten weten dat Hij van ze houdt. De mensen moeten er steeds opnieuw bij bepaald worden dat ze zondig zijn en verlossing nodig hebben. Daarom wordt het paasfeest elk jaar gevierd en vieren christenen nog steeds het avondmaal.
- Op de paasavond was het de gewoonte dat het jongste kind naar het 'waarom' van het feest vroeg. De oudste man vertelde dan het verhaal over het Pascha en de verlossing uit Egypte.

Introductie op de les

Trek een groot kleed aan dat omhooggehouden wordt door een gordel. Vertel dat je klaar staat om snel te vertrekken.

Afsluiting van de les

Vragen ter bespreking: Waarom heb ik dit kleed aan? Waarom is het opgerold? Waarom moesten de Israëlieten klaar staan? Wat betekent dat voor ons? Waarom wilde God dat dit feest steeds weer werd gevierd?

HOOFDSTUK 28 - DAG 2 HERDENKEN

Schaduwverhaal 'Herdenken'

Er kan voor gekozen worden om het verhaal voor te lezen, maar het is ook heel goed mogelijk om het verhaal klassikaal te lezen.

In het verhaal en het klassengesprek dat u daarna met uw leerlingen voert, kunnen de volgende items aan de orde komen:

- het herdenken dat door generaties heen een plek krijgt;
- de emotionele waarde en betekenis van het herdenken en de wijze waarop dit een plek krijgt in de levens van mensen, in gezinnen en/of in de samenleving;
- de betekenis van de verschillende rituelen (kranslegging, trompetspelen, stilte, militairen in de houding, mannen met blauwe overalls, mensen met medailles).

Suggesties voor enkele gespreksvragen

- Wie kijkt er wel eens naar de 'dodenherdenking' op de televisie?
- Wat zie je dan allemaal?
- Wat betekenen deze 'rituelen?', Wat is een ritueel?
- Hoe merk je dat de tweedewereldoorlog nog steeds een belangrijke rol speelt in het leven van Annelies' vader?
- Annelies begrijpt niet goed waarom haar vader zo met die oorlog bezig is. Hoe komt het dat ze dat eerst niet zo goed begrijpt?
- Waarom is er nog elk jaar een dodenherdenking op 4 mei? Die oorlog is toch al heel lang voorbij?
- Waarom zijn we twee minuten stil tijdens de dodenherdenking?
- Waarom worden er bloemen gelegd?
- Welke rituelen komen er voor tijdens de Joodse Pesachviering? Wat is de diepere betekenis van al deze rituelen?
- Zijn er in het christelijk geloof ook rituelen?
- Waarom wil de Here God dat we de bevrijding van zijn volk nooit meer zullen vergeten?

SCHADUWVERHAAL HERDENKEN

“Pap, is er ook iets anders op de televisie? Moet dat ding echt aan?”

Met een zucht laat Annelies zich op de bank vallen. Voor haar op de tafel staan twee kopjes koffie en een beker melk. Mama wil dat ze elke avond met elkaar koffie drinken. “Dat zijn zo van die momenten om eens rustig met elkaar te praten.” zegt ze altijd. Nou, mooi praten, denkt Annelies. Ik had beter boven kunnen blijven toen mama riep. Ze had net haar meest favoriete cd opgezet en lag lekker languit op bed te luisteren.

“Izzerwat?” vraagt haar vader afwezig. Zijn ogen blijven onafgebroken naar het scherm kijken. Hij heeft niet eens gemerkt dat ik de kamer binnenkwam, denkt Annelies geïrriteerd. “Hoi pap!” Ze zwaait even vanaf de bank. “Hier ben ik. We gaan koffie drinken. Moet die TV echt aanblijven?”

Annelies werpt even een blik op de beelden waar haar vader zo gebiologeerd naar kijkt. “Weer zo’n oorlogsfilm. Gisteren en zaterdag heeft u daar ook al naar gekeken. Alleen maar geweld! Wat is daar nou aan? Als ik een film wil kijken ben ik er te jong voor of is die volgens u niet goed voor mij. En die zijn vaak veel minder gewelddadig. Moet je zien, ze schieten elkaar om de haverklap neer.”

Papa kijkt Annelies verwonderd aan. “Wat heb jij opeens? Met je verkeerde been uit bed gestapt?” “Pap, doe niet zo raar. Dat is al uren geleden!”

“Okee!” Papa pakt de afstandbediening en zet de TV op stand-by. “Er zit wel wat in van wat je zegt. Maar het is nu begin mei en dan zijn er altijd veel films over de Tweede Wereldoorlog op de televisie. Die wil ik graag zien, omdat ik niet wil vergeten wat er in die verschrikkelijke tijd gebeurd is.”

“En daar moeten we dan met z’n allen naar kijken”, moppert Annelies. “U kunt dat toch ook in een boek lezen.”

“Ja, dat kan”, zegt papa. “Maar deze beelden zijn voor mij zo indringend. Dat haal ik niet uit een boek.”

“Kan best wezen. Moeten we dat allemaal wel onthouden? Kijk maar naar het journaal. Elke dag worden er mensen afgemaakt. Ik word daar niet vrolijk van. En hier kan ik helemaal niet tegen. Ik kan best begrijpen dat u de Tweede Wereldoorlog niet wil vergeten, maar kan dat niet op een andere manier?”

“Annelies? Wat is er met jou aan de hand?” vraagt mama. “Laat papa kijken. Je weet toch dat opa in de oorlog heel actief is geweest in

het verzet. Vaak met gevaar voor zijn eigen leven. Denk je daar dan nooit aan?”

Annelies haalt haar schouders op.

“Wat kan mij het ook schelen. Ik ga wel naar boven, dan kunnen jullie rustig verder kijken.”

Annelies pakt haar beker melk en sloft de kamer uit. Met opzet geeft ze de deur een iets te harde duw. Met een knal valt hij achter haar dicht.

Op enige afstand loopt Annelies achter haar vader en moeder aan. Haar broertje Wim houdt de hand van mama stevig vast. Ze zijn net met de trein in Amsterdam aangekomen en lopen met een grote groep mensen in de richting van de Dam. Annelies kijkt op haar horloge. Het is net zeven uur geweest.

Wat was ze vanmorgen kwaad geweest. Wat een misselijke streek van haar vader.

“We gaan vanavond naar Amsterdam”, had hij ‘s morgens aan het ontbijt gezegd. “Hoi, leuk!” had ze spontaan geroepen. “Wat gaan we doen?”

“Het is vandaag 4 mei. Jij vroeg toch gisteren om een andere manier van gedenken. Elk jaar komen op de Dam in Amsterdam duizenden mensen bij elkaar om samen te denken aan alle mensen die in de Tweede Oorlog hun leven hebben gegeven voor de vrijheid van ons land. Ik stel voor dat we daar heen gaan.”

“Op de Dam?” had ze geschrokken gereageerd. “Dat van de TV? Met de koningin?”

Haar vader had geknikt.

“Dat meent u niet? Moet ik echt mee?” Weer had haar vader geknikt. “Je wilde zelf wat anders.”

Hoe had haar vader dit kunnen bedenken? Hij wist dat ze een hekel had aan die herdenkingen op de televisie. Twee minuten stil zijn... het lijken voor haar altijd wel twee uren. Op de TV zien is al niet leuk, laat staan er zelf naar toe gaan.

“Moet ik zwarte kleren aan”, had ze nog wantrouwig gevraagd. In gedachten zag de koningin voor zich. Keurig in het zwart met een grote hoed. “Nee, hoor”, had mama lachend geantwoord. “Zo erg is het ook weer niet.”

Annelies kijkt om zich heen. Het valt haar op dat het nu anders is in Amsterdam dan de vorige keren dat ze hier waren. Er rijden geen trams, de mensen praten zacht met elkaar en ze kan ook geen één of andere straatmuzikant ontdekken. Deze keer is het echt anders. Ze voelt het.

Waar komen al die mensen vandaan? Waarom lopen er zoveel mensen met kleine kinderen? Waarom doet die bejaarde man zo'n moeite om met zijn rolator de Dam te bereiken?

Inmiddels zijn ze bij de Dam aangekomen. Politieagenten wijzen de weg. Het is al redelijk vol. Ze vinden ergens bij een winkel een stoepje om op te staan.

Annelies kan net over de hoofden van de mensen heen kijken. Haar broertje zit op de schouders van papa. Vanaf een klein afstandje ziet ze het monument. Het lijkt een lange witte pilaar met allemaal beelden van mensen erom heen gedraaid. Eigenlijk zou ze het best van dichtbij willen bekijken.

Aan de andere kant van het plein marcheren mannen in blauwe overalls. Ze hebben een rode band om hun arm. De mannen kijken ernstig. De meesten zijn al aardig grijs. Hoe oud zouden ze zijn? denkt Annelies. En waarom hebben ze van de sjofele overalls aan? Nee, dan moet je de groep zien die er nu aankomt. Keurig in het uniform.

Zouden die net als opa ook in het verzet gezeten hebben? Opa vertelt vaak over de Tweede Wereldoorlog. Vooral de laatste tijd, nu hij wat ouder wordt. Sommige verhalen heeft ze al tien keer gehoord, ze kan ze wel dromen. Soms heeft ze zin om gewoon weg te lopen als hij weer begint.

"Die tijd is voor opa heel belangrijk geweest", zegt mama vaak. "Hij was toen nog jong en heeft heel gevaarlijke dingen gedaan. Vrienden van hem zijn doodgeschoten door de Duitsers. Dat zal hij nooit vergeten. Ik ben blij dat hij over die tijd wil praten. Er zijn ook mannen die absoluut niet over die tijd willen praten. Die sluiten het verdriet op in hun hart, maar dat is niet goed."

"Is opa hier wel eens geweest?" vraagt ze aan papa.

Papa schudt zijn hoofd. "Opa gaat altijd naar de dodenherdenking in de plaats waar hij in de oorlog gewoond heeft. Daar staat ook een monument, maar veel kleiner dan hier op de Dam. Opa vindt het fijner om naar die plaats te gaan. Daar wil hij zijn vrienden gedenken."

Langzamerhand wordt het stiller. Annelies kijkt op haar horloge en ziet dat het al vijf voor acht is. Ze betrapt zich erop dat haar chagrijnige bui plaats heeft gemaakt nieuwsgierigheid.

Opeens krijgt ze een duw van haar vader. "Daar komt de koningin", zegt hij zacht. Annelies gaat op haar tenen staan en kijkt in de richting die papa wijst. Vanuit het paleis op de Dam loopt een groep mensen in de richting van het monument. Voorop loopt de koningin, gevolgd door enkele belangrijke mensen.

Vlak voor het monument houdt de groep stil. Er begint een trompet te spelen. Annelies herkent

de wijs. Elk jaar hoort ze deze melodie op de TV. Ze krijgt er een raar gevoel van in haar maag. Ze weet zelf eigenlijk niet hoe dat komt. Zou het met deze plaats te maken hebben? Dan stopt de trompettist en wordt het heel stil...

Ongemerkt dwalen haar gedachten naar gisteravond. Ze begrijpt papa nu een beetje beter. Die oorlogsfilms zijn niet alleen maar spannend, met veel schieten en geweld. Ze vertellen veel meer. Ze vertellen van dappere mannen en jongens die er alles voor over hadden om de vrijheid in hun land terug te winnen.

Echt, nu ze hier staat moet ze bekennen dat er een ander gevoel over haar komt. Ze kan het niet omschrijven, maar het feit dat al die mensen hier zijn; die stilte, dat heeft wel iets waardevols.

Dan wordt haar aandacht getrokken door muziek. De Marinierskapel zet het Wilhelmus in. Ze hoort papa en mama meezingen. Ook om hen heen zingen de mensen mee. Zachtjes vormen haar lippen de woorden van het volkslied.

Als het lied afgelopen is, loopt de koningin naar voren. Ze hangt een krans op een standaard voor het monument. Na haar worden er nog meer kransen opgehangen. Er lopen ook kinderen bij.

Een half uur later loopt Annelies naast haar vader terug naar het Centraal Station.

"En wat vond je ervan?" vraagt haar vader.

Om over door te praten

- Welk antwoord zal Annelies gegeven hebben?
- Wil Annelies echt niets van de Tweede Wereldoorlog weten?
- Waarom veranderde Annelies van gedachten doen ze in Amsterdam was?
- Wat vond je mooi aan dit verhaal?
- Wie kijkt er wel eens naar de 'dodenherdenking' op de televisie?
- Toen het verhaal voorgelezen werd, zag je toen die beelden voor je?
- Vallen je dan ook dingen op, die je in het verhaal niet gehoord hebt?
- Er zijn ook plechtige handelingen, 'rituelen' noemen we dat; kun je er een paar noemen?
- (Muziek; Wilhelmus; kransen; twee minuten stilte etc)
- Deze dodenherdenking wordt elk jaar herhaald; waarom zou dat zijn?
- In de kerk zijn ook dingen die we telkens herhalen (rituelen); kun jij er een paar noemen?

- Door dat herhalen, dat gedenken, wil God dat wij bepaalde dingen niet vergeten.
- Waar denken we bijvoorbeeld aan bij het Heilig Avondmaal? (laat naar voren komen dat het een gedachtenismaaltijd is).
- Wat betekent de viering van het Heilig Avondmaal voor jou?

HOOFDSTUK 28 - DAG 3 DE INSTELLING VAN HET AVONDMAAL

Verteltekst

Matteüs 26 : 17 - 30

In het werkboek vindt u verwerkingsvragen bij het bijbelgedeelte.

De vragen 7, 8 en 9 zijn erop gericht om de bijbelles met een klassengesprek af te sluiten.

kaartjes bij elkaar gezocht worden. In principe is iedere combinatie goed, mits de leerling kan uitleggen waarom hij of zij vindt dat de kaartjes bij elkaar horen.

HOOFDSTUK 28 - DAG 4 DOE DIT OM AAN MIJ TE DENKEN

Lesboek p. 120 en 121

Pesach

Tot op de dag van vandaag vragen Joodse kinderen bij de Pesachmaaltijd naar het waarom van dit feest vragen. Niet dat ze het niet zouden weten, maar omdat het een van tevoren afgesproken vraag is. Traditie en gewoonte laten op deze manier zien dat de grote daden van God steeds weer verteld en gevierd moeten worden.

Alle onderdelen van de illustratie lenen zich voor een korte bespreking. De vraag onderaan de bladzijde dwingt leerlingen na te denken over de vertelling eerder deze week. Kunnen leerlingen onder woorden brengen wat er bij de uittocht gebeurd is en waarom nu de Pesachmaaltijd gevierd wordt.

Heilig Avondmaal

De foto's op de rechter bladzijde zijn een aanknopingspunt om met leerlingen door te praten over het Avondmaal. De vraag onderaan de bladzijde kan in kleine groepjes of klassikaal besproken worden. Zoals kinderen tijdens de Pesachmaaltijd vragen stelden over het waarom van het feest, zo is het nu de bedoeling dat leerlingen leren vragen te stellen over het waarom van het Avondmaal. De vragen die de leerlingen stellen, kunnen door de leerkracht beantwoord worden, maar wellicht is het leuker om de vragen door te sturen naar de dominee's van de gemeenten waar de leerlingen uit uw klas bij horen.

Wellicht zijn de betrokken predikanten bereid de vragen van de leerlingen tijdens de Avondmaalsviering te bespreken.

Werkboek p. 56 & 57

De linker bladzijde is bedoeld om te gebruiken op dag 3 tijdens de bijbellesles.

De rechterbladzijde daagt de leerlingen uit om na te denken over wat ze geleerd hebben deze week. De bedoeling is dat er steeds twee

HOOFDSTUK 29 IN BEWEGING!

Dag 1	<i>De pleitbezorger</i> Johannes 14
Dag 2	<i>Beloofd?</i> Schaduwverhaal: Beloofd?
Dag 3	<i>Het nieuwe leven</i> Efeziërs 4 : 32 – 5 : 20
Dag 4	<i>In beweging!</i> Lesboek p. 122 & 123 Werkboek p. 58 & 59

- Tros rijden of eventueel daarvan een tekening op het bord

Thema

Kom in beweging!

Algemene informatie

Dit groepsthema gaat over de heilige Geest. De heilige Geest is naar de aarde gekomen als plaatsvervanger van Christus. God laat de gelovigen niet alleen achter. Tegelijk zet de heilige Geest mensen in beweging. Hij werkt in levens van mensen. Liefde, vreugde, goedheid, vrede, geduld en geloof worden ook wel vrucht van de heilige Geest genoemd.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- weten de leerlingen dat de heilige Geest de plaatsvervanger van Jezus op aarde is;
- weten de leerlingen wat het werk is van de heilige Geest;
- weten de leerlingen wat de vrucht is van de heilige Geest en kunnen ze daar voorbeelden bij geven;
- weten de leerlingen wat het betekent wanneer je vervuld bent met de heilige Geest.

Liederen

- Psalm 92
- Psalm 89
- Liedboek voor de kerken, Gezang 78 - Laat me in U blijven, groeien, bloeien
- Liedboek voor de kerken, Gezang 252 (E&R 437) - Wat zijn de goede vruchten
- Liedboek voor de kerken, Gezang 477 : 1 (E&R 333) - Geest van hierboven.
- E&R 110 - O Schepper, Geest, woon in uw kerk
- Opwekking 147 - Spirit we love you
- Opwekking 389 (E&R 250) - Create in me a clean heart
- Opwekking 559 - Schijn met uw licht in mijn hart, Heer
- Elly en Rikkert - Liefde, blijdschap, vrede

Hulpmiddelen

- Zaklantaarn met lege en volle batterijen
- Glas water en stenen

HOOFDSTUK 29 - DAG 1 DE PLEITBEZORGER

Verteltekst

Johannes 14

Achtergrondinformatie

Tijd/plaats: Jeruzalem, bovenkamer, waar de discipelen het laatste avondmaal houden. Judas Iskariot is weg om voorbereidingen te treffen om Jezus te verraden

Vuur: de bijbelse betekenis van vuur is: heiligen, louteren en zuiveren.

Pleitbezorger: de heilige Geest, in andere vertalingen ook wel Trooster genoemd.

Heilige Geest: is een persoon (drie-enige God) die ons helpt en zelfs voor ons werkt. Sinds Pinksteren woont en werkt de heilige Geest in alle gelovigen.

Wereldse vrede: afwezigheid van conflicten.

Aandachtspunten

- Herinner de kinderen aan het laatste Avondmaal, waarbij de Here Jezus de discipelen de voeten heeft gewassen en hen heeft geleerd de minste te willen zijn.
- Er zitten nog 11 discipelen aan tafel. Judas is weg.
- Leg nadruk op de eerste regel: wie van Mij houdt, zal altijd volgens mijn geboden leven.
- Jezus vertelt niet wat de toekomst is, maar legt de discipelen uit dat we voor geloof de toekomst ook niet hoeven te weten.
- De vraag van Judas komt voort uit het feit dat hij nog steeds denkt dat Jezus koning op aarde zal worden.
- Jezus legt uit de Heilige geest in plaats van Hem komt (Plaatsvervanger, trooster). Leg dit de kinderen uit.
- De Heilige Geest zal de discipelen herinneren aan wat Jezus hen leerde
- Gevolg van de Heilige Geest: vrede. Jezus leerde een andere vrede dan de wereldse vrede (zie achtergronden). Jezus' vrede geeft innerlijke rust.
- Overheerser van de wereld: duivel. Heeft geen vat op Jezus. Duivel kan alleen dat doen wat God hem toestaat. De Here Jezus is zonder zonde. Als je meer luistert naar Jezus, zal de satan minder macht op je krijgen.

Introductie op de les

Geef een kind een zaklamp zonder batterijen en vraag het kind de zaklamp aan te doen. Geef het kind nieuwe batterijen en laat het kind nogmaals de zaklantaarn uitproberen. De oude batterijen zijn er niet meer, maar er zijn nieuwe

voor in de plaats gekomen. Vraag de kinderen tijdens de bijbelvertelling goed aan de zaklantaarn en de batterijen te denken. Na de vertelling kom je erop terug.

Afsluiting van de les

Vraag de kinderen of ze weten waarom je voor de vertelling de zaklantaarn hebt laten zien.

Wat is de batterij (je hart)?

Waarom moet de batterij goed opgeladen zijn?

Zie je meer als er veel kracht in de batterij zit?

HOOFDSTUK 29 - DAG 2 BELOOFD?

Schaduwverhaal 'Beloofd'

Er kan voor gekozen worden om het verhaal voor te lezen, maar het is ook heel goed mogelijk om het verhaal klassikaal te lezen.

In het verhaal en het klassengesprek dat u daarna met uw leerlingen voert, kunnen de volgende items aan de orde komen:

- de sfeer in het gezin De Boer;
- welke eigenschappen bijdragen aan een plezierige of juist aan een ruzieachtige sfeer in huis.

Suggesties voor enkele gespreksvragen

- Hoe is de sfeer in huis bij de familie De Boer?
- Hoe komt het dat de sfeer zo ruzieachtig is?
- Welke eigenschappen zijn er nodig om een plezierige sfeer in het gezin te krijgen?
- De kerk wordt ook wel eens een gezin genoemd. Over welke eigenschappen moeten kerkmensen beschikken om de sfeer goed te houden?
- Welke belangrijke eigenschappen heeft Jezus zijn discipelen geleerd?

zullen leerlingen zich dit nog lang herinneren. Wanneer mensen de stenen (de hardheid en zonden) uit hun leven wegdoen, krijgt de heilige Geest meer plaats en kan God ons vullen met Zijn Geest.

De Geest van God werkt in ons leven. Je kunt dat soms zien aan mensen. Welke vrucht kunnen leerlingen zien? Hoe kun je die gebruiken in het koninkrijk van God?

Werkboek

Op de linker pagina zijn de vragen afgedrukt die in de bijbelleesles kunnen worden gebruikt. De rechter bladzijde is geschikt om leerlingen eventueel thuis te laten maken.

HOOFDSTUK 29 - DAG 3 HET NIEUWE LEVEN

Verteltekst

Efeziërs 4 : 32 – Efeziërs 5 : 20

In het werkboek vindt u verwerkingsvragen bij het bijbelgedeelte.

De vraag 2e is erop gericht om de bijbellees met een klassengesprek af te sluiten.

HOOFDSTUK 29 - DAG 4 IN BEWEGING!

Vrucht van de Geest

De illustratie in het Lesboek is bedoeld om met leerlingen door te praten over de vrucht die de Geest van God kan uitwerken in levens van mensen. Kunnen ze bij de verschillende partjes voorbeelden uit het dagelijks leven bedenken?

Vol zijn van de heilige Geest

In een glas kan meer water wanneer de stenen eruit zijn. Wanneer u dit laat zien voor de klas

SCHADUWVERHAAL BELOOFD?

“En nu is het afgelopen! Ik wil geen woord meer van jullie horen. Van geen van tweeën!” Vader de Boer slaat met zijn vuist hard op de tafel. De borden en glazen wiebelen even. Suzanne klemt haar kiezen op elkaar. Met een woedende blik in haar ogen kijkt ze haar oudere broer Wim aan. “Wacht maar jochie, ik krijg je nog wel”, lijken die ogen te zeggen.

“Het is hier elke dag raak aan tafel”, gaat vader geïrriteerd verder. “Het lijkt wel of jullie geen normaal woord meer met elkaar kunnen wisselen. Wat is dat toch?”

Wim haalt zijn schouders op. “Die stomme griet denkt altijd dat ze het beter weet”, bromt hij. “Je mag niks zeggen”, sist Suzanne. “En ik ben geen stomme griet!”

Meteen schrikt ze van haar eigen woorden. Zal vader nu echt boos worden? Misschien wel een beetje stom van haar om dat zeggen, maar het floepte er ineens uit. Als Wim iets zegt, moet ze gewoon reageren. Hij behandelt haar altijd als het kleine zusje, terwijl hij zelf maar één groep hoger zit.

Vader draait zijn gezicht langzaam in de richting van Suzanne.

“Ik vraag hém wat”, zegt hij, met nadruk op elk woord.

“Ja, pap”, zegt Suzanne zacht. Het lijkt haar beter om nu toch maar haar mond te houden. Ze kijkt naar haar zusje Joyce. Met een glunderend gezicht stopt ze net haar laatste hap in haar mond.

Voldaan schuift ze haar bord naar het midden van de tafel.

“Op!” zegt ze, terwijl ze de tafel rondkijkt.

“Goed zo!” lacht mama. Ze slaat haar arm om Joyce heen. “Dat heb je snel gedaan. Jij bent mama’s grote meid!”

“Neem een voorbeeld aan Joyce en Bram”, zegt vader. “Hoor je hen wel eens ruzie maken?”

Suzanne kijkt naar haar bord. Ze heeft pas de helft op. Het zal ondertussen wel koud geworden zijn. Waarom moet papa er Bram en Joyce bijhalen? Die zijn nog klein, misschien hebben die later ook wel steeds ruzie met elkaar. Wie zal het zeggen?

“Wat moeten zij van jullie geruzie denken? Dat het zo hoort?”

Suzanne hoort aan papa’s stem dat hij steeds bozer wordt. Waarom zegt Wim eigenlijk niks? Ze heeft het gevoel dat papa het alleen maar tegen haar heeft.

“Er wordt hier niet meer gescholden! En er wordt hier helemaal niet meer getrapt of geslagen. Hebben jullie dat begrepen? Wim?”

“Ja, pap.”

“Suzanne?”

“Ja, papa.”

“Dan eten jullie nu snel je bord leeg. Het lijkt me een goed idee dat jullie vanavond samen de afwas doen. Kunnen we gelijk zien of het lukt.”

Na het eten ruimen Suzanne en Wim samen de tafel leeg. Suzanne stapelt de borden op elkaar, waarna Wim ze in de afwasmachine zet.

“Ik zeg niets”, denkt Suzanne bij zichzelf. “Ik zeg echt niets.”

Ze zet de pakken vla en yoghurt in de koelkast, waarna ze naar de tafel terugloopt om de schaaltes op te stapelen.

“Jij moet de pannen doen”, zegt Wim ineens. Suzanne kijkt om. Ze voelt de boosheid weer omhoog komen en voor ze het zelf weet flapt ze er wat uit. “Wie zegt dat? Ik moet niks!”

“Ik heb alles in de vaatwasser gezet. Wie de tafel leegruimt moet ook de pannen doen. Dat is de afspraak”, voegt Wim eraan toe.

“Niks afspraak!” reageert Suzanne fel. “Dat verzin je ter plekke. We doen het samen.”

“Ik moet trainen”, zegt Wim. “Jij doet het alleen verder.”

Hij zwaait met de vaatdoek in de richting van Suzanne. Een punt van de doek raakt net haar wang. “Hou op met dat vieze vaatdoekje”, gilt Suzanne boos. “Ik roep papa!”

“Doe maar! Dan zeg ik dat jij begonnen bent.”

“Niet waar!”

“Wel waar!”

“Naar boven!” buldert ineens de stem van papa door de keuken.

“Maar... maar ik moet trainen”, sputtert Wim tegen. “NAAR BOVEN!”

Wim gooit het vaatdoekje op het aanrecht en rent de trap op.

“Jij ook!” Papa kijkt Suzanne streng aan en wijst omhoog.

“Maar... maar hij begon!” zegt Suzanne verontwaardigd.

“NAAR BOVEN!”

Suzanne klemt haar kiezen op elkaar. Haar mond is een dunne streep. Dan draait ze zich om en loopt de trap op naar haar kamer.

Het is half negen. Suzanne ligt met haar armen onder haar hoofd naar het plafond te staren. Het is stil in huis, heel stil. Zouden papa en mama wel thuis zijn? Zouden ze hen hier misschien alleen achter gelaten hebben? Suzanne schrikt van haar eigen gedachten. Dat zal toch niet waar zijn...

Ze heeft wel gehoord hoe mama eerst Joyce en daarna Bram naar bed bracht. Papa zal de rest van de afwas wel gedaan hebben. Ze heeft ook gehoord hoeveel plezier Bram met mama had. Hij zit in groep 3 en vertelt elke dag heel uitgebreid wat er allemaal op school gebeurd is. Joyce gaat nog niet school, maar ze heeft haar wel horen spetteren in de badkamer.

Opeens hoort Suzanne voetstappen op de trap. Ze houdt haar adem even in. "Gelukkig", denkt ze. "Ze zijn er nog..."

De deur van haar slaapkamer gaat langzaam open en papa steekt zijn hoofd om het hoekje van de deur.

"Kom je beneden?" Zijn stem klinkt vriendelijk. Even later zitten Wim en Suzanne op de bank. Ze kijken elkaar vanuit hun ooghoeken aan. Zijn papa en mama niet boos meer? Ze zijn zo aardig, zo gewoon...

"We willen met jullie praten", begint papa. "Mama en ik kunnen jullie blijven verbieden, maar het is net of het muntje niet valt. Elke keer liggen jullie weer met elkaar in de clinch. We maken ons zorgen over jullie, ook al weten we best dat de puberjaren eraan komen."

Wim draait zijn hoofd om naar Suzanne. Er trekt een klein lachje om zijn mond. Suzanne krijgt de neiging haar tong tegen hem uit te steken. Zie je wel, daar begint hij weer...

"We proberen jullie voor te houden vriendelijk tegen elkaar te zijn", zegt papa. "Respect te hebben. Maar ook blij te zijn met elkaar. We spreken nu met elkaar een aantal regels af. Je probeert je aan die regels te houden. Als het mis dreigt te gaan, herinner ik jullie aan die regels. Beloofd?"

Suzanne en Wim knikken. Beloofd!

Het is twee weken later. Suzanne weet dat het vanavond tijd is voor een evaluatie. Ze vindt het een moeilijk woord, maar ze weet wel wat ze tegen papa en mama zal zeggen. Dat ze het nog steeds heel moeilijk vindt om gewoon tegen Wim te doen, maar dat ze het gevoel heeft dat het al wat beter gaat. Ze hoopt maar dat Wim datzelfde gevoel heeft. En eerlijk... ze moet het zelf toegeven, als ze zich niet steeds zo ergert aan Wim valt hij eigenlijk best mee. Hij is tenslotte haar broer!

HOOFDSTUK 30

HOE WORD IK EEN NAASTE?

- Dag 1 *Wie is mijn naaste?*
Lucas 10 : 25 – 37
- Dag 2 *Klassengesprek naar aanleiding van 'Lekke band'*
- Dag 3 *Ik had honger*
Matteüs 25 : 31 46
- Dag 4 *Hoe word ik een naaste?*
Lesboek p. 124 & 125
Werkboek p. 60 & 61

Algemene informatie

Welk bijbelverhaal kun je beter vertellen wanneer het om de naaste gaat, dan de bekende gelijkenis over de barmhartige Samaritaan. In deze week staat echter niet de vraag 'wie is mijn naaste?' centraal, als wel de vraag hoe ik voor een ander naaste kan zijn of kan worden. In deze week wordt er echter ook nog een tweede perspectief ingenomen. Zoals christenen tegenover hun God belijden dat ze zichzelf niet kunnen redden en dat ze redding nodig hebben, zo mogen ook mensen tegen elkaar zeggen wanneer ze iets niet kunnen en dat ze graag geholpen willen worden. Zo kun je als mens de ander uitnodigen (door hulp te vragen) om naaste te worden.

De tweede dag van de week komt het naaste zijn door middel van het schaduwverhaal in een eigentijdse en herkenbare situatie tot de leerlingen.

Op de derde dag is een bijbelleesles. Aan de hand van een aantal vragen, denken leerlingen na over de inhoud het gelezen bijbelgedeelte. De vierde dag is de verwerkingsles waarbij kortweg twee vragen besproken worden: Aan de hand van de illustraties op de linker bladzijde komt de vraag 'Van wie ben ik de naaste?' aan de orde. En aan de hand van een aantal stellingen kan besproken worden hoe we voor anderen naasten kunnen zijn.

Doelstellingen

Na afloop van dit hoofdstuk:

- kunnen de leerlingen aangeven wie in hun eigen omgeving hun naasten zijn;
- weten leerlingen wat het verschil is tussen een vriend en een naaste;
- kunnen de leerlingen aangeven op welke wijze ze een naaste kunnen zijn voor anderen;
- zijn de leerlingen zich ervan bewust dat wat zij voor anderen doen, ze dat voor de Here God doen;
- kunnen de leerlingen aangeven op welke wijze Jezus naaste is geweest;

- zijn de leerlingen zich ervan bewust dat een ander een naaste voor ze kan worden door hem om hulp te vragen
- zijn de leerlingen zich ervan bewust dat de Here Jezus een naaste je kan worden door te erkennen dat je jezelf niet kan verlossen en door Hem om hulp te vragen.

Liederen

- Psalm 1
- Psalm 27
- Psalm 25
- E&R 263 - Ik was hongerig

HOOFDSTUK 30 - DAG 1 WIE IS MIJN NAASTE?

Verteltekst

Lucas 10 : 25 – 37

Achtergrondinformatie

Gelijkenis: in een gelijkenis worden twee dingen naast elkaar gezet. Het verhaal en datgene wat duidelijk gemaakt moet worden.

Vaak worden herkenbare situaties uit het dagelijks leven gebruikt om iets te verduidelijken. De gelijkenissen van Jezus hadden vaak een schokeffect en roepen de hoorders op tot een keuze. Onderwijzen door middel van verhalen is iets van alle tijden en culturen. Ook in de tijd van Jezus gebeurde dat wel vaker.

Samaritanen: Joden en Samaritanen waren vijanden van elkaar.

Verzoekend: de wetgeleerde heeft een bijbedoeling. Hij wijst Jezus af en wil Jezus laten struikelen. Kwasi-onderdanig spreekt de wetgeleerde Jezus aan met 'leraar'.

Wie is mijn naaste? je kunt de gelijkenis ethisch lezen als een voorbeeld van naastenliefde. Je kunt hem ook christologisch uitleggen. In de vertelling en de gesprekken met de leerlingen proberen we beide lijnen te volgen.

Jezus verandert de vraag van de wetgeleerde. Hij vraagt hem eigenlijk het eens van een andere kant te bekijken. Dus niet: wie is mijn naaste? Maar: hoe word ik een naaste?

Hoe kan deze man een naaste worden? Door zijn eigen nood te erkennen en anderen als helper te aanvaarden. Zoals de Jood half dood langs de kant van de weg om hulp riep, en daarmee zijn eigen nood erkende, zo moet ook deze wetgeleerde zijn eigen nood erkennen en Jezus om hulp vragen.

Aandachtspunten

- De houding van de wetgeleerde.
De wetgeleerde stelt zich kwasi-onderdanig op, maar hij is erop uit Jezus te laten struikelen. Door deze houding laat hij zien dat hij Jezus afwijst.
- Jezus verandert de vraag van de wetgeleerde. Wie is mijn naaste? wordt Hoe word ik een naaste?
- De kern van het verhaal zit hem erin dat de wetgeleerde (en wij allemaal) onze nood moeten erkennen, en Jezus als helper en naaste aanvaarden. ('Heer, ik kan het niet. Wilt u het doen? Wilt U mijn naaste worden?')
- Wat is een gelijkenis?
- Verhouding Samaritanen en Joden

Introductie op de les

Stel: je hebt onderweg een lekke band. In geen velden of wegen is er iemand te bekennen die jou kan helpen. Je moet nog kilometers lopen. Komt er ineens iemand aan fietsen, maar dat is nou niet bepaald je vriend zeg. Iemand aan wie je eigenlijk best een hekel hebt. Vraag je dan aan hem of hij jou wil helpen?

Afsluiting van de les

Gelijkenissen willen de hoorder altijd iets leren. Wat wil Jezus ons leren door het verhaal van de barmhartige Samaritaan? Hebben de kinderen de diepere laag ook door; namelijk dat we moeten erkennen dat we onszelf niet kunnen verlossen en dat we Jezus moeten vragen naaste voor ons te worden.

HOOFDSTUK 30 - DAG 2 KLASSENESPREEK LEKKE BAND

Schaduwverhaal Lekke band

Er kan voor gekozen worden om het verhaal voor te lezen, maar het is ook heel goed mogelijk om het verhaal klassikaal te lezen.

In het verhaal en het klassengesprek dat u daarna met uw leerlingen voert, kunnen de volgende items aan de orde komen:

- Marc en Freek liggen elkaar niet zo;
- Marc heeft vanwege zijn lekke band een fors probleem;
- Freek biedt aan naaste te worden voor Marc door hem zijn hulp aan te bieden;
- Marc kan vragen aan Freek om hulp (of het aanbod van Freek aannemen), maar daarmee moet hij erkennen dat hij het zelf niet kan oplossen en dat hij hulp van een ander nodig heeft.

Enkele suggesties voor gespreksvragen

- Wie heeft er wel eens hulp nodig omdat hij zelf iets niet kan oplossen?
- Sommige mensen vinden het moeilijk om iemand anders om hulp te vragen. Hoe zou dat komen?
- Mag iedereen jou helpen? Waarom mogen bepaalde mensen jou niet helpen?
- Waarom baalt Marc dat nou juist Freek eraan komt fietsen?
- Zou Marc het hulpaanbod van Freek aanvaarden? Zou jij het aanbod van Freek aannemen?

HOOFDSTUK 30 - DAG 3 IK HAD HONGER

Leestekst

Matteüs 25 : 31 - 46

De kern van de leesles is dat alles wat wij doen voor mensen die onze hulp nodig hebben, we dat voor Christus doen. De vader zegt: 'Ik was hongerig en u gaf mij te eten.' Daarin klinkt een oproep door naar de mensen van nu.

In het werkboek vindt u verwerkingsvragen bij het bijbelgedeelte.

Vraag 5 is erop gericht om de bijbelles met een klassengesprek af te sluiten.

HOOFDSTUK 30 - DAG 4 HOE WORD IK EEN NAASTE?

Lesboek p. 124 en 125

Wie is mijn naaste?

De illustratie maakt de werelden duidelijk waar kinderen van 12 jaar in leven. Aan de hand van de illustratie kan doorgepraat worden over wie onze naasten zijn. Dat zijn niet alleen mensen die halfdood langs de kant van de weg liggen, maar dat is je broertje, je medeleerlingen, kinderen in de buurt of op de sportclub, enz. Iedereen in je leefwereld die jouw hulp nodig heeft.

Hoe kan ik naaste zijn?

Aan de hand van de stellingen kan doorgepraat worden over wat naaste zijn in de praktijk betekent.

De vraag in het kader onderaan de bladzijde gaat er niet meer om wie onze naasten zijn of wie onze hulp nodig hebben, maar hoe jij en ik iets voor anderen kunnen betekenen. Naaste zijn voor een ander is heel fijn. Het is tenslotte fijn om een ander te kunnen helpen. Maar het kan ook risico's met zich meebrengen en offers van je vragen. Denk in dit verband aan de Samaritaan.

Werkboek p. 60 & 61

De bedoeling van de rechter bladzijde in het werkboek is dat leerlingen in gesprek komen met anderen en gaan nadenken over wie naasten van je zijn. Je naasten, dat zijn niet alleen je vrienden. Het kunnen ook mensen zijn die je niet zo aardig vindt of die misschien wel door eigen schuld in de problemen zijn geraakt.

**SCHADUWVERHAAL
LEKKE BAND?**

“O, nee!”

Marc knijpt hard in de handremmen van zijn fiets. Hij voelt dat er iets niet goed gaat. Zijn fiets hobbelt opeens op een vreemde manier over het fietspad. Met een ruk staat hij stil. Snel springt hij van zijn fiets en kijkt met een woedende blik in zijn ogen naar de achterband van zijn fiets.

“Ook dat nog!”

De band is zo plat als een dubbeltje. Marc geeft een harde trap tegen de achterband. Waarom moet hem dat nu overkomen? Hij fietst alleen, de anderen zijn al naar huis gegaan. Had hij nou maar niet gezegd: “Ga maar alvast.”

Marc kijkt om zich heen. Waarom moet hij juist hiér een leuke band krijgen? Op het meest eenzame stuk wat ze elke dag fietsen. In de verste verte is geen huis te bekennen. Anders let hij daar niet zo op. Als je met elkaar fietst heb je wel andere dingen te doen dan naar de omgeving kijken.

Pootje haken in een achterhekje, bijvoorbeeld. Dat is een heel cool spelletje. Het is de kunst om je been zo lang mogelijk onder het rekje van een andermans fiets vast te haken. Maar de ander moet proberen door heel hard te slingeren, jou zo snel mogelijk kwijt te raken.

Tot nu toe is het altijd goed gegaan. Dan moet je Walter hebben. Die is vorige week vet op zijn bek gegaan. Hij had gelukkig alleen wat schaafwonden op zijn armen en de kabel van zijn handrem was geknapt.

Toen zijn moeder van dat spelletje hoorde, had ze hem geschrokken aangekeken. “Doe jij daar ook aan mee?” Haar stem had een beetje argwanend geklonken. Nonchalant had hij zijn schouders opgehaald. “Mhmm”, had hij gezegd. Moeders hoeven niet alles te weten. Hij was wel nieuwsgierig geweest hoe ze het te weten was gekomen.

Zeker van de moeder van Freek. Daar gaat ze de laatste tijd nogal close mee om. Hij hoopt niet dat Freek op zijn moeder lijkt. Dan moet hij zijn eigen moeder toch even waarschuwen...

Freek! De grootste uilenbal van de klas. Een nerd, een watje. Hij heeft altijd al zijn boeken bij zich en hij heeft áltijd zijn huiswerk af. Dat hij bij hem in het dorp woont is al erg genoeg. Voor een geintje is hij ook nooit te vinden. “Mag dat wel?” klinkt het dan een beetje zeurderig uit zijn mond. Het mocht wat! Een geintje moet kunnen!

Marc zucht een keer diep. Hij kijkt nog een keer vertwijfeld om zich heen. Het is nog steeds rustig op het fietspad. Ze rijden eigenlijk altijd met elkaar mee. Behalve Freek, die willen ze er niet bij hebben. Het dorp waar hij woont ligt ongeveer tien kilometer bij de school van-

daan. Een clubje van een man of acht is het vaak. Jongens en meiden. Het is best leuk dat die meiden erbij zijn. Ze kunnen zo lekker gillen. Al kun je met sommigen ook leuk praten, zoals Jojanneke...

Stom dat hij juist vandaag na moest blijven. Hij had een dikke onvoldoende gehaald voor zijn laatste overhoring Engels. Engels is nu ook niet gelijk zijn sterkste vak. Maar dat mens van Engels had aangeboden het hem na schooltijd nog een keer uit te leggen. Daar kon hij met zijn goede fatsoen natuurlijk geen ‘nee’ op zeggen.

En eerlijk, hij durft het bijna niet te bekennen, hij snapt het nu allemaal veel beter. Is dat uurtje nablijven toch nog ergens goed voor geweest.

Marc trekt zijn rugzak onder zijn snelbinders vandaag. In één van de voorvakjes hoort een bandenplakdoosje te zitten. Hoort te zitten! Als er iets is waar hij een hekel aan heeft, dan is het bandenplakken.

Zijn vader heeft het hem al vroeg geleerd. Maar op de ene of andere manier blijft het een strijd op leven of dood. Het begint al met het afhaken van de band. Dan moet je die bandenwippers onder de band zien te wriemelen. Dat zijn van die vreselijk onhandige dingen. Ze schieten er bij hem met dezelfde vaart weer onder vandaan.

Als hij dan eindelijk het lek gevonden heeft, begint de ruzie met de plakkertjes. In zijn bandenplakdoosje zitten zelfklevende plakkertjes, voorgesneden en al, grote en kleine. “Lekker handig!” had zijn vader gezegd. “Zo’n tubetje bandenplaklijm is toch altijd leeg.”

Niks handig! Al geven ze hem een meter bandenplakspul en tien tubetjes lijm, er schijnen bij hem op de een of ander geheimzinnige manier altijd meer gaatjes in de band te komen, dan dat er geplakt moeten worden.

Gelukkig zijn er in de groep waarmee hij naar school fietst een paar super bandenplakkers. Die verdienen een lintje. Ze zijn nooit te beroerd om zijn band te plakken.

Maar wat zal hij nu doen? Doorfietsen, met als gevolg dat de band als hij thuis is, waarschijnlijk aan flarden is. Of lopen? Dat betekent dat hij nog ongeveer negen kilometer moet afleggen. Dat laatste kost hem ongeveer anderhalf uur.

Marc kijkt op zijn horloge. Het is nu half vier, dan moet hij om vijf uur thuis kunnen zijn.

Zuchtend kijkt hij nog een keer om zich heen. Waarom staan er hier geen huizen langs de weg? Marc tuurt in de verte.

Hé, het is net of hij iemand aan ziet komen. Hij knijpt zijn ogen een beetje dicht. De stip komt snel dichterbij. Zou die persoon hem willen helpen?

Het is iemand op een scooter. Een opgevoerde, aan de snelheid te zien. Marc steekt zijn arm omhoog. Maar de jongen op de scooter ziet hem niets eens. Met veel lawaai ronkt de scooter langs hem heen.

Mmmm! Niet gelukt. Dan zit er niets anders op om maar te gaan lopen.

Tik, tik, tik! Er vallen opeens dikke druppels uit de lucht. Marc kijkt omhoog. Boven hem hangt een donkere wolk. Dat zul je altijd zien, pech wordt vaak dubbele pech.

Marc sloft verder naast zijn fiets. Na een paar minuten is hij al behoorlijk nat. In de verte komt weer iemand aan, nu van de andere kant. Marc kijkt opgelucht, het is een fietser. Die zal hem vast wel willen helpen. Maar vlak voordat de fietser bij hem is, slaat hij linksaf.

Marc stampvoet. Weer niet gelukt!

Hij draait zich nog een keer om. Misschien nu van de andere kant...

Ineens spert Marc zijn ogen wagenwijd open. Is het hem werkelijk? Keurig is zijn regenpak. Alsjeblieft, waarom moet Freek er nu net aankomen?

Marc draait zich met een ruk om. Als er iemand is aan wie hij geen om hulp zal vragen, dan is het Freek. Naast dat hij nooit voor een geintje te vinden is, wil hij ook altijd de beste zijn. Een acht voor een overhoring of repetitie is niet goed genoeg. Het moet minstens een negen of een tien zijn. Nou, als hij ergens een acht voor zou krijgen, zou hij een gat in de lucht springen.

En daar komt nog bij....

Als, als, als hij hem vraagt te helpen, moet hij erkennen dat hij zelf geen banden kan plakken. Wat een afgang! Nee, nooit van zijn leven.

Marc duikt dieper in zijn jas. Is hij zo een beetje onherkenbaar?

Opeens klinkt er een luid geklingel achter hem.

“Hè, Marc! Lekke band? Helpen?”